

BRÄNNPUNKTEN

Årg. 12 Nr 4 Dec. 1954

UR INNEHÄLLET

Vatten, kraft och eld

Ett reportage om Trollhättan och Trollhätteverken 3

"Åt skogen med aktieägarna"

Aktieägarnas intressen negligeras påstås i öppenhärtig artikel ... 6

Livstids rakning för 3 kronor

Sign. "Erco" ser på eldagarna .. 10

7 av 16 belönade förlags-

ställare kommer från Västervik och blir jämte uppfinnarkolleger från andra platser presenterade på nytt sätt 13

"Arbetskydd lönar sig"

300 koncernanställda studerar skyddskampanjens brevkurs 16

På cykelsemester i

småländska högländet

Sign. E.O. berättar om ett vätt sommarminne 19

På gott humör är alltid dansken Paul Bak vid Trollhätteverken, som "Brännpunktens" utsände besökte under hösten. På s. 3 får Ni läsa om Trollhättan och vår fabrik där.

FERA och Höganäsbolaget ordnade instruktiva eldagar

Det händer inte alltför ofta, att Höganäsbolaget träder i personlig kontakt med den köpande allmänheten. Detta beror givetvis på att huvuddelen av företagets produkter går till industrier, statliga och kommunala förvaltningar och liknande. Men den direkta kontakten med allmänheten förekommer dock då och då. Nu senast var det Kraft- och Värmeavdelningen (vem annars har bättre förutsättningar att skapa kontakt?), som i samarbete med FERA (Föreningen för Elektricitetens Rationella Användning) samt bygdens husmodersföreningar och andra kvinnoorganisationer tog initiativ till en ny giv med sina eldagar. Bjuvs Blå Vinkel och Höganäs Västra Matsal var boplatser för de med hjälp av Informationsavdelningen anordnade eldagarna, som sträckte sig över en novembervecka och lockade till sig inemot tusentalet vuxna och 450 skolbarn. En inte oviktig del i framgången hade den händiga och behändiga damen härövan, FERA:s konsulent, fröken Aina Svensson, som ses demonstrera en elektrisk strykmaskin för uppenbarligen intresserade damer från Bjuv med omnejd. Sign. "Erco" går omkring på s. 10 och tittar på evenemanget.

Oss emellan sagt:

Om företagsnämnderna

yttrades förra gången i den här spalten, att det vore en överdrift påstå, att dessa samarbetsredskap inom företagen till fullo utnyttjades. Ett försök gjordes att tolka detta såsom beroende på att det här rör sig om en såpass ny företeelse, att den ännu inte hunnit växa sig in i det allmänna medvetandet.

Det är sannerligen

inte bara i den här spalten, som företagsnämnderna i dag dryftas. I själva verket pågår just nu på skilda håll, i dags- och fackpress och annorstädes, en intensiv debatt om dessa "organ för information och samråd". I allmänhet är tongångarna ganska pessimistiska, och det säges rent ut, att företagsnämnderna befinner sig i en kris.

Nu skall här ingalunda påstås, att den organiserade samarbetsverksamheten inom Höganäs-koncernen skulle fungera mindre bra. Tvärtom. Skulle man försöka ge ett sammanfattande betyg över denna verksamhet hos oss, så skulle detta troligen ligga nånstans mellan "tämmligen tillfredsställande" och "tillfredsställande". Vilket beror på att företagsnämnderna på de flesta håll synes fungera bra, någon gång kanske t.o.m. mycket bra, medan på andra håll intresset varierar från ljust till svalt. Om vi nu skall försöka överföra eventuella lärdomar från den pågående debatten till våra förhållanden, så är det för att om möjligt få en i stort sett bra sak ändå bättre.

Innan vi går

vidare, bör vi kanske ge ett par belägg för att det här och där verkligen inte är så väl bestat med samarbetsverksamheten. När det t.ex. från ett par håll inom koncernen rapporteras, att företagsnämnden har slopats, så kan ju detta knappast tyda på någon större tro på företagsnämndsidén. — I regel "spikas" ju nämndprotokollen på anslagstavlor. Vid ett par driftsenheter, där man inte särskilt mycket brytt sig om dessa protokoll, hade man bl.a. skylt på att man inte hade glasögonen med sig på arbetsplatsen. För att eliminera denna orsak beslöt driftsledningen att tillhandahålla nämndprotokollet i så många exemplar, att varje anställd skulle kunna få var sitt att ta hem och läsa i lugn och ro. Det visade sig emellertid, att endast några enstaka exemplar avhämtades. Efter denna erfarenhet var det ju tämligen uppenbart, att

"glasögonskälet" bara varit ett svepskäl för bristande intresse.

Från den pågående debatten

skall vi nu plocka ut ett inlägg och syna detta lite i sömmarna för att se, om det kan ha något att ge oss. Inlägget har formen av en artikel i en daglig tidning; vi underlåter att avslöja vare sig tidningens eller författarens namn för att om möjligt avpolitiserar frågan.

I artikeln framhålles först, att den givna förutsättningen för allt samarbete är, att det åtminstone finns ett visst mått av ömsesidigt förtroende. Författaren menar emellertid, att företagsnämndsverksamheten i stället kommit att präglas av det ömsesidiga misstroende, som allmänt kännetecknar vår arbetsmarknad. En bidragande orsak här till anser han vara, att i de flesta fall samma personer, som förhandlat om lönerna, suttit i företagsnämnderna och tagit med sig samma motsättningar, som präglat löneförhandlingarna, in på företagsnämndsmötena.

I företagsnämnderna borde däremot, enligt författaren, folk mötas, som känner, att de är helt frikopplade från tanken på hur den slutliga fördelningen mellan de olika parterna skall ske. Deras enda intresse skulle vara att tillsammans skapa en så effektiv produktionsapparat som möjligt. I avtalet om företagsnämnder sägs också, att dessa i sin verksamhet för att främja företags produktion har "att behandla frågor rörande produktionens teknik, organisation, planering och utveckling".

Normalt är det ju så,

säger författaren vidare, att en god fackföreningsman det är en som är en god förhandlare. Men en fackföreningsman av den typen behöver inte alls besitta de kunskaper, som är en förutsättning för att han skall bli en god ledamot av företagsnämnden. Detta har man emellertid sällan beaktat vid val till företagsnämnderna. Sådana personer har valts, som gjort sig kända för fackligt intresse, och man har föga tänkt på att det här gällt en verksamhet, som fordrat något annat än det som vanligen fått vara avgörande, när man valt fackliga ledare.

Har nu denna kritik

någon tillämpning inom Höganäs-koncernen? Naturligtvis kan den avfärdas med en hänvisning till det ovan sagda, att samarbetsverksamheten inom Höganäs-koncernen ju be-

teknats som relativt tillfredsställande, och att man då bör vara nöjd. Men det gällde ju att om möjligt göra verksamheten ändå bättre, och frågan är alltså, om kritiken kan ha något att lära oss med detta mål för ögonen.

En och annan

som varit med från början, vädrar kanske här ett försök att plädera för en återgång till dir. Gummesons "tekniska kommittéer", till vilka av företagsledningen valdes sådana personer, som "verkligen bevisat sig hava tekniskt intresse och är så fast knutna som möjligt till vederbörande driftsavdelning". Nej, någon återgång till detta tillstånd är det inte fråga om. Men frågan är, om inte den av den nyss citerade författaren kritiserade utvecklingen visat, att dir. Gummesons grundprincip var riktig, att dessa samarbetsorgan i första hand borde rekryteras av tekniskt intresserade personer. Om den nämnda kritiken och därmed dir. Gummesons grundprincip är riktiga, så skulle brister i vår samarbetsverksamhet kunna vara att hänföra till att denna grundprincip inte tillräckligt beaktats.

Det kunde ju därför

ha sitt intresse att undersöka, i vad mån så är fallet. Hur skall man då få ett mått på att en anställd är tekniskt intresserad? Ja, i dag har vi faktiskt en möjlighet därtill, som inte fanns på den tiden, då de "tekniska kommittéerna" var aktuella för gott och väl 10 år sedan. I "Brännpunktens" spalter har under en följd av år i nummer efter nummer publicerats listor på belönade förslagsställare. Även om ett tekniskt intresse kan dokumentera sig på annat sätt än genom att vederbörande åstadkommer ett belönat förslag till förbättringar, så kan man väl inte komma ifrån att ett sådant intresse måste finnas åtminstone hos de personer, som åstadkommit dylika förslag. Man kanske då skulle kunna ställa frågan: Tar de organ, som väljer ledamöter till företagsnämnderna, vederbörlig hänsyn till listorna på belönade förslagsställare, när de träffar sitt val? "Brännpunktens" spalter står som vanligt öppna för diskussion.

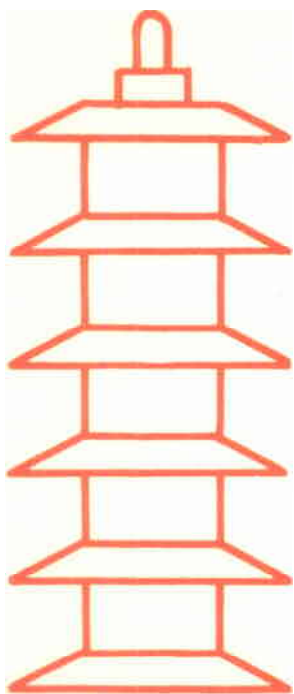
Med detta nummer

lämnar red. Rolf G Kittel redaktionen för "Brännpunkten". Han flyttar till Malmö för att bli informationschef inom MAB & MYA-koncernen. Vi tackar red. Kittel för hans flitiga medarbetarskap, vilket vi vet blivit högeligen uppskattat i vida kretsar, och önskar honom lycka till i hans fortsatta verksamhet.

Och så återstår

att önska alla våra läsare

En God Jul
och
Ett Gott Nytt År

VATTEN

KRAFT

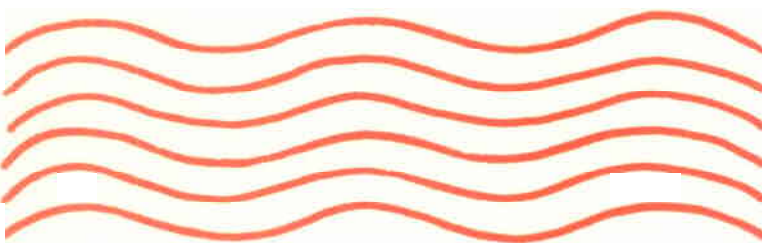
OCH

E

L

D

Ett reportage om
Trollhättan och Trollhätteverken
av Rolf G Kittel

Det är vattnet, som har gjort Trollhättan. Älven och fallen. Genom Göta älvs 10 mil långa och dräktiga fåra tömmes Vänerns stinna vattenbassäng. I höjd med Trollhättan har sedan urminnes tider dessa miljoner hektoliter vatten i brusande kaskader slungats sina modiga 30 meter nedåt mellan vresiga granitklippor. Udesmättad sagostämning har omspunnit stränderna av Gullöfallet, Toppöfallet, Tjuvfallet och Helvetesfallet.

Kraftstationen slukar 900 kubikmeter i sekunden

I alla tider har människor stannat i stum förundran över denna obändiga urkraft, som det sjudande och virvlande vattnet utstrålar. Den väldiga vattenmassan har i en, som man tyckt, aldrig sinande ström störtat över falltröskeln för att med ett mäktigt dån ta upp den eviga kampen med fallens makter. Nu ligger fallen besegrade, ja rent döda, men vattnet skänker kraft och ljus åt miljoner människor.

Vattenfallen har helt utgjort grundvalen för Trollhättans utveckling. Redan på 1500-talet låg en liten by på östra stranden av fallen, vars vattenkraft togs i anspråk för en rad kvarnar och sågar, som fram på 1700-talet uppgick till ett 40-tal och som inte försvann helt från bilden, förrän Hojums stora kraftstation började byggas strax före senaste världskriget.

Länge hade man funderat över hur vattenkraften i Trollhättan på ett rationellt sätt

bäst skulle utnyttjas för ett riksomfattande syfte. Tanke, beslut, handling kom slag i slag, då Vattenfallsstyrelsen vid sekelskiftet tog kommandot. Och 1910 kunde kung Gustaf V inviga den mäktiga Olidestationen vid foten av Helvetesfallen. De båda kraftstationerna slukar per sekund en vattenmängd av 900 kubikmeter och ger en effekt på 240 000 kW

Första slussleden klar efter 200 års arbete

Vattenfallen har inte bara tjänat Trollhättan i positiv riktning. Det fanns länge ett men också. Under långliga tider utgjorde det trampolinskutt på gott och väl 30 meter, som Göta älv utför, en svår hämsko för sjötrafiken. Landskapen kring Vänerne med deras rika naturtillgångar var snöpligt avskurna från havet.

Redan Gustav Vasa hade sina funderingar på att kunna bygga en kanal runt fallen, och sonen Karl IX startade så smått med leden Karlsgrav söder om Vänersborg. Under 1600-talet låg arbetena nere — inte minst på grund av att våra på den tiden föga såra grannar danskarna med mycket jämna mellanrum uppskattade att etablera slagsmål i dessa gränstrakter. Strax före sin död gav Karl XII den snillrike teknikern Christoffer Polhem i uppdrag att fullborda kanalleden. Som medhjälpare fick han den inte mindre välkände Emanuel Swedenborg. Och under kriget i Öster tillfångatagna ryska soldater skulle utföra arbetet. Med dödsskottet vid Fredriks-

hald dog dock även denna kung Karls stolta tanke på en Trollhätte kanal. Kanalbygget återupptogs emellertid några decennier senare. En av de slussar, som Polhem fullbordade, finnes kvar än i dag som minnesmärke över det gigantiska arbete, som utfördes med den tidens primitiva metoder och redskap.

År 1800 invigdes den kanalled, som genom den 2 km långa Bergkanalen till Åkers sjö och slussarna därifrån ned till Göta älv gav Vänerne dess första direkta vattenförbindelse med västerhavet. En av 1800-talets stora män, ingenjören och friherren Nils Ericsson, byggde 40 år senare en ny slussled, som medgav passage för mera djupgående fartyg. Dessa parallella slusskedjor ligger i dag tömda och mossbelupna som relikier från en svunnen tid, ty nu ledes trafiken genom fyra nya slussar, som invigdes 1916 och som rymmer fartyg på 2 500 ton och 5 meters djup.

Platschefen vid Trollhätteverken, ing. Kjell Ehrenstråhle, och hans Lillehammerpipa är två oskiljaktiga vänner.

Med 25 ton råmaterial beskicker storjägaren Karl Lundberg den 10 meter långa ugnen, som därefter får brinna i två dygn.

Sedan "spisen" svalnat under två dygn, vidtar tömning och rensning av det blåsvartglimmande, kristalliniska materialet. Trion Yngve Hansson, Helmer Sandberg och Valter Johansson arbetar här med tömning.

Skyddsombudet och skåningen Lennart Nilsson reparerar en ugn's sidosektion.

Curt Jönsson "sköter finanserna" vid Trollhätteverken, och här syns han plocka en del konfanter ur sitt kassaskåp.

Kraftkrävande industrier hopas i Trollhättan

Trollhättan har alltid haft något av Klondyke över sig. Utvecklingen har gått framåt i våldsamma språng. Det var som sagt fordom en liten kvarnby, vars fåtaliga innevånare på grund av grannskaper till de dånande fallen sannolikt gick lomhörda genom livet. Kanalbygget och den spirande sjötrafiken lockade människor till samhället, som i mitten av 1800-talet räknade cirka 2 000 själar. Till stor del var det tydligen löst folk, ty samhällets fäder bekymrade sig över att dålig proportion rädde mellan antalet krogar och antalet poliser.

Så kom NOHAB på 1870-talet. Samhället växte mer och mer. 1916 blev Trollhättan stad, men höll sig fortfarande med knappa 10 000 innevånare. Första världskriget medförde ett stort uppsving för staden, då kraftkrävande industrier växte upp som svampar ur jorden inte minst på Stallbackaområdet norr om staden, som har ett fördelaktigt läge vid älvsstranden.

En av dessa industrier är Höganäsbolagets Trollhätteverk för tillverkning av kiselkarbid. Det startades 1916 och flyttade 1919 till sitt nuvarande fabriksområde på Stallbacka, där man har Ferrolegeringar, Fosfatbolaget, Flygmotor och SAAB som några av grannarna. Det är både för ögat och örat nog så påträngande sällskap, som minsann inte blygs för att med kraftiga medel annonsera sin närvaro. Himlen över Stallbacka färgas nattetid ljusröd genom eldkvastarna från Ferrolegeringars ugnar, och Flygmotors reaktionsdrivna aggregat får för jämn luft att vibrera.

Vit sand från Holland, svart koks från Skottland

Kiselkarbid tillverkas i synnerligen energikrävande, elektriska smältugnar. På två dygn, som en sådan ugn står påkopplad, förbrukas över 50 000 kWh. Och detta är en av orsakerna till att Höganäsbolaget förlagt det ena av sina smältverk för halvfabrikat till slipmedel hit till Trollhättan med dess flödande kraftkällor.

Fartyg kommer till verkets egen brygga med råvarorna silverglassand från Limburg i

östra Holland och petroleumkoks från Glasgow i Skottland eller Emden i Tyskland. Glassanden är den renaste natursand, som går att uppbringa, och petroleumkoksen har lägre askhalt än 0,5 %. Från bryggan går råvarorna på transportband till lagerskjulen, varifrån verkets enda skiftesarbetare truckförarna Evald Andersson och Holger Johansson transporterar den vita och den svarta råvaran till kollidergångarnas inmatningsfickor. Dessutom hämtar de från ugnarna returmaterial, vilket på nytt ingår i blandningen.

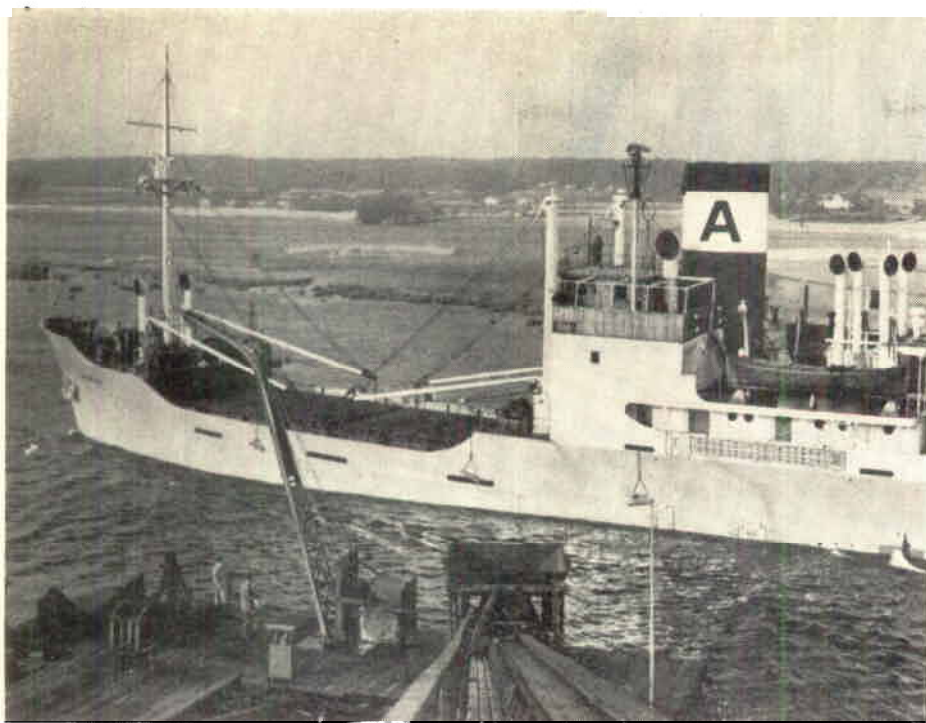
Fader till Holger är storjägaren Karl Johansson, som för ett år sedan drog sig tillbaka efter 33 års troget arbete vid ugnarna. Karl Johansson var en av trotjänarna. Blandaren Olof Hansson är en annan — en av de få, ty rörligheten vid Trollhätteverket är efter nordvästskånska begrepp ofantlig. Olof Hansson är nu den ende av 20 arbetare, som börjat före 1940, det år då Holger Johansson anställdes. 1917 kom han till Trollhättan från Höganäs, och med hemkär minnesgodhet berättar han om den tid han i Järnverket jobbade i lag med Petri Andersson, numera arbetare vid Rörfabriken i Höganäs.

Olof Hansson väger upp ingredienserna, som blandas i fem minuter, innan de går till silos, varifrån Einar Käll hämtar sitt beskickningsmaterial i sin trucks kubistiska behållare och transporterar det till en av ugnshallens åtta ugnar — eller "spisar" för att använda det gängse uttrycket. Som beskickare arbetar han i lag med Karl Lundberg, en annan av storjägarna, som fördelar den väl krossade och siktade 25 tons blandningen över den 10 meter långa ugnen.

Prick kl. 15.00 varje dag slås strömmen till en nybeskickad "spis". Denna tar en effekt, som skulle räcka till 44 000 25-Wattlampor. Någon halvtimme senare börjar ljusblå lågor dansa som lättfotade älvor över den svarta ytan. Det är koloxiden, som först antändes. Ett dygn senare står ugnen i ljusan låga, och hela ugnshallen famnas av flammande eldsken. Efter jämnt två dygn slås strömmen från. Och så får ugnen svalna under följande två dygn.

På den sjätte dagen kommer Gustaf Palm, Yngve Hansson, Gustaf Karlsson och svensk-amerikanen Helmer Sandberg med 30 år "over there" in i bilden. De är tömmare och börjar med att först luckra upp det hårda ytskiktet. Sedan klyver de skorpan i två hälfter med hjälp av tryckluftdrivna kilmaskiner — rena kopian av jobbet i gruvorna. Den fortsatta rensningen får gå försiktigare. De granskar och bevakar, godkänner eller vrakar "spisens" smälta innehåll, som nu reducerats från sina ursprungliga 25 ton till 4,5 ton. En glimmande, blåsvart, kristallinisk lyster har den smälta produkten, som nu går till krossning. Dessutom siktar Valter Johansson den del därav, som i finkornigt skick bl.a. går till porslinsfabrikerna.

Och så på sjunde dagen vidtar andra varvet, ugnen beskickas igen.

Ahlmarksrederiernas s/s Undén är med sina 2450 ton en av de största båtar, som kan passera kanalleden vid Trollhättan. Bilden är tagen från transportrännan för råvaror vid Trollhätteverkets brygga.

Tre skåningar av tjugo

Det skånska inslaget vid Trollhättan uppgår faktiskt till en ansevärd procent. Det är förutom veteranen Olof Hansson också förmanen för reparationsverkstaden *Karl Gustavsson*, som i hög grad är bördig från Höganäs, samt skyddsombudet *Lennart Nilsson*, med Kristianstad som hemort. Bland de vanligaste arbeten, som de får utföra, är reparation av defekter på ugnarna, som slits hårt i den starka värmen.

Förman Alvar Anderssons stolthet är högspänningsställverket på 10 000 volt.

Fyra man har nattlig jourtjänst

Ca 20 milj. kWh förbrukar Trollhätteverket per år. Dess högspänningsställverk med 10 000 volts spänning är förman *Alvar Anderssons* stolthet.

Ett stort värde ligger fördolt under golvet, nämligen de 2400 kopparskenorna, som tjänar som ugnarnas strömtilldelare, förklarar förman Andersson, vars far för övrigt också varit förman inom koncernen. Såsom "Karl i trean" gjorde han sig känd och välkänd i Höganäs på 1910-talet.

I kontrollrummet finnes automatiska anordningar, som osvikligt reagerar, om något fel skulle uppstå. En kvartett bestående av förmännen Andersson och Gustavsson, från Älmingskog nedlånade förmanen *Anton Olsson* och glade dansken *Paul Bak* från Aalborg turas om att sköta jourtjänsten och hålla den elektriska anläggningen — verkets automatiska hjärna — under uppsikt. Inom området finnes ett speciellt överliggningsrum för den som har den givetvis föga eftertraktade jourtjänsten, ty en signalklocka väcker obönhörligt jourhavande, om kontrollrummets automatik så påkallar, och sedan är det bara att ge sig ut på språngmarsch i nattmörkret.

Kiselkarbid skulle blivit diamanter

Vår platschef i Trollhättan är sedan 16 år ingenjör *Kjell Ehrenstråhle*, som berättar, att kiselkarbid kom till världen genom ett misslyckat försök att på syntetisk väg tillverka diamanter. Amerikanen *Edward G. Acheson* räknade med att vid upphettning i ljusbåge av kol-lera få fram konstgjord diamanter, men se, i stället blev det kiselkarbid — ett

En värmlänning och en hamburgare samsas här i en av de nya 30 meter långa slussarna, som gett vänerlandskapen en länge efterlängtd vattenförbindelse med Västerhavet även för djupgående fartyg.

material, som i hårdhet kan mäta sig med diamanter.

Platschefens närmaste man inom driften är sedan två år ingenjören och bohusslänningen *Allan Pettersson*.

Sin egen laboratoriechef är fru *Birgit Ammerfors*, och sin egen kontorschef är *Curt Jönsson*. Under de gångna åren har han minnsann fått pröva på vad överrörlighet innebär. I sitt personalkartotek har han en vittutgrenad provkarta på hemorter från när och fjärran.

— För närvarande arbetar här faktiskt hela nio älvsborgare, det brukar vanligen vara färre. Men ingen landskapsdialekt, knappast något bygdemål är mig längre främmande. Just nu har vi bland de anställda dalslänningar, bohusslänningar, skaraborgare, stockholmare, skåningar, smålänningar, en västerbottning, en hallänning och en dansk, berättar han.

För en tid sedan blev ett nytt hus i Trollhättan klart för inflyttning. *Curt Jönsson* räknade flyttbussarna, som infann sig en morgon. De representerade åtta olika län. Trollhättan har tydligen kvar litet av Klondyke över sig. Ett Klondyke, som ständigt utvechlas, ty nu bor närmare 30 000 personer i den trevna och tjugande staden vid älven och fallen.

ÅT SKOGEN

med aktieägarna

Efterföljande artikel återges med
benäget tillstånd av den norska tid-
skriften "Farmand".

I ett föredrag, som professor C B Hoover, president i Amerikanska Ekonomiska Föreningen, höll på föreningens årsmöte, uttalade han, att USA fått en "organisations-ekonomi". Därmed menade han ett ekonomiskt system, där organisationerna, arbetsgivareorganisationerna, fackorganisationerna, jordbruksorganisationerna och framförallt den största och mäktigaste av alla organisationer, staten, får allt större och större makt över näringslivet.

Om välfärdskapitalism

Professor Hoover använde också uttrycket "USA har fått välfärdskapitalism". Han åsyftade, sade han, att det har utvecklats en ledarklass, som administrerar företagen och ägarna. Beteckningen leder tanken till den tidigare kommunisten Burnhams bok "Direktörernas revolution", som för några år sedan väckte stor uppmärksamhet, även om den utveckling, som Burnham pekade på, i verkligheten inte var så sensationell. Så länge vi driver mot socialism, måste nämligen direktörerna bli de ledande, ty socialism betyder, att staten övertar och dirigerar produktionsmedlen. Därav följer utan vidare, att ledarna får ökad makt.

Likgiltigheten — ja motviljan — mot aktieägarna finner man också inom den privata sektorn. Förhållandet är gammalt. Redan Walther Rathenau (som blev mördad under första världskriget) uttalade sitt "åt skogen med aktieägarna".

Frejas* grundläggare, direktör Johan Throne-Holst, var en alltför korrekt man för att vilja bruka ett sådant uttryck. Men han citerade gärna Walther Rathenaus uttalande, i synnerhet sedan en aktieägare i Freja började en process, som för övrigt vanns av Freja. Aktieägaren menade, att Freja negligerade aktieägarna till förmån för vetenskapen.

Varför negligeras aktieägarna?

Orsakerna till att en företagsledare åsidosätter aktieägarens intressen kan vara många.

* Freja är systerföretag till svenska AB Marabou, som äger dotterföretaget AB Findus i Bjuv.
Red:s anm.

Den vanligaste är önskan att konsolidera och bygga ut verksamheten. Om konsolideringen är nödvändig, sammanfaller 1) ägarnas, 2) arbetarnas och 3) samhällets (skattemyndigheternas) intressen. Men det kan självfallet uppstå friktion, när utbyggnaden slukar så mycket, att aktieägarna ingenting får.

Under första världskriget skapades — delvis oansvariga — sammanslutningar av aktieägare, som krävde stora utdelningar. De var ute efter att "mjölka" företagen. Detta är självfallet felaktigt, men å andra sidan bör det enligt vår mening inte dröja alltför många år, innan aktieägarna får en utdelning, som i varje fall skall ligga högre än obligationsräntan. Och utdelningen bör vara avsevärt högre, när risken är stor. Ett företag kan tillåta sig utgifter, både för utvidgningar och annat, när ägarna och aktieägarna har "fått sitt", utan att vi därmed vill antyda, att "sitt" är en konstant storhet. Den bör variera med bolagets framgång.

Freja — som väl på alla områden varit en norsk föregångare på företagandets område — lämpar sig bra som exempel. Bolaget har både haft goda vinster, oavbrutet byggt ut driften och dessutom tänkt på arbetarna och sina sociala förpliktelser. Direktör Throne-Holst var en av de första, som erbjöd arbetarna aktier. Detta innebar ett offer för aktieägarna. Ändå blev initiativet kritiserat av LO, antagligen därför att de den gången nog så röda fackföreningsledarna var rädda för att arbetarna skulle få det för bra och mista sin revolutionära glöd. Direktör Throne-Holst gick också i spetsen, när det gällde gåvor till universitetet. Eftersom gåvorna blev använda till näringsfysiologiska undersökningar, kan gåvorna sägas vara nyttiga för verksamheten. Freja gick också i spetsen med att pryda upp fabriken. Freja har en storartad park med en vacker Vigelands-skulptur, och matsalen är som bekant prydd med en serie praktfulla Munch-målningar. De väckte till att börja med föga begeistring, men arbetarna är idag stolta över dem, för att inte tala om att målningarna förmodligen är värda det tiodubbla mot vad de köptes för.

Även om vi sålunda nämner samtliga Freja-initiativ med sympati, ja begeistring, är vi principiellt av den uppfattningen, att detta slags initiativ bara är tillåtliga, när aktieägarna får sitt. Och med sitt menar vi

alltså inte bara en ränta, som svarar mot obligationsräntan, utan en utdelning, som svarar mot risken att starta verksamheten och att driva den med växande framgång.

När företagsledaren är "teknisk perfektionist"

En orsak till att företagsledare ofta åsidosätter aktieägarens intressen är, att de är "tekniska perfektionister". Därmed menar vi, att ifrågavarande företagsledare gärna vill ha sin drift tekniskt fulländad med de mest moderna maskiner och anläggningar. Denna benägenhet är i synnerhet utpräglad, när företagsledaren är ingenjör eller eljest tekniskt utbildad.

Kan någonting vara bättre än en helt modern och fulländad produktionsapparat? Inte från teknisk men väl från ekonomisk synpunkt. Fara med de tekniska perfektionisterna är, att de ofta åsidosätter den ekonomiska hänsynen. Självfallet kan det vara ekonomiskt riktigt att utmönstra en maskin, även om den är relativt ny och fullt tekniskt brukbar, om det kommer en nyare maskin i marknaden. Men det kan också vara felaktigt att göra så, om det nämligen är ekonomiskt lönande att behålla den gamla och ekonomiskt att köpa en ny. Valet bör träffas ur ekonomisk och inte ur teknisk synpunkt. Underlåter man den ekonomiska värderingen, så åsidosätter man ägarnas (aktieägarnas) intressen.

De höga skatterna

En annan faktor, som kan få företagscheferna att bortse från hänsynen till aktieägarna, är de stora skatterna. Staten tar 60—65 % av vinsten i ett aktiebolag. Staten betalar $\frac{2}{3}$ av omkostnaderna, och då kan vi lika gärna tillåta oss denna utgift, är ett ofta förekommande resonemang. Vi vidrör här en mycket svag punkt i norsk ekonomi. De höga skatterna har skapat likgiltighet för strävandena att hålla omkostnaderna på lägsta möjliga nivå.

Detta leder till minskad konkurrensvilja, men de ekonomiska eller samhälleliga konsekvenserna skall vi lämna därhän. Vad vi idag vill framhålla är, att likgiltigheten för utgifter och omkostnader betyder, att företagsledningen direkt och indirekt berövar aktieägarna, vad som tillkommer dem.

Vi är fullt medvetna om förekomsten av

sociala förpliktelser och har länge hävdad, att "rikedom förpliktar" i lika hög grad som "adelskap förpliktar", men man dokumenterar varken adelskap eller rikedom, om man är flott på skattebetalarnas eller aktieägarnas vägnar. Det är bara offer ur egen ficka, som gör givmildhet till en dygd. De disponenter och styrelser, som flott beviljar pengar till offentliga ändamål och utsmyckning, rör oss inte det minsta, såvida de inte har stor majoritet i bolaget. Även om ett aktiebolags bidrag kan föras på omkostnadskontor eller på annat sätt vara skattefritt, betyder en sådan gåva med 65 % bolagsskatt, att en tredjedel betalas av aktieägarna, och när gåvorna (vilket är regel) inte kan frändragas i deklarationen, berövar disponenter och styrelser med sina gåvor aktieägarna ett belopp, som uppgår till gåvornas mångdubbla värde.

"Sociala hänsyn"

Många företagsledare låter sig också ledas av s.k. sociala hänsyn, och då förstummas som regel varje invändning. Professor Hoover citerade i sitt föredrag ett uttalande från en ledare av en stor amerikansk pappers- och cellulosafabrik. Då denne blev komplimenterad för de goda arbetarförhållandena i sin fabrik, svarade han:

"Nuförtiden anser företagsledningarna inom vår industri, att deras förnämsta uppgift är att sälja det arbete, som är nedlagt i våra produkter.

Vi försöker sälja detta arbete, som är nedlagt i cellulosa och papper till de bästa priser vi kan få och i de största möjliga kvantiteter utan att tillgripa den mördande konkurrens, som skulle göra det omöjligt för aktieägarna att få en rimlig utdelning på sin investering och framförallt för våra arbetare att tjäna ett drägligt uppehälle.

Många människor skulle rentav kunna hävda, att företagsledningarna inom industrien helt enkelt uppträder som försäljningsagenter för fackföreningen."

Vi skall inte yttra oss om huruvida pappers- och cellulosaindustrien i särskild grad är välvilligt inställd till arbetarna och obenägen till mördande konkurrens, men det är ju tydligt, att i den amerikanska pappersindustrien arbetarnas intressen går före aktieägarnas.

Uttrycket "rimlig utdelning" kan påminna om det dimmiga uttryck, som prisdirektoratet använder, nämligen "rimlig" och "rättvis". Det bör därför preciseras, att det som uppfattas som rimlig utdelning i USA ligger avsevärt över vad som i Norge anses som rimligt. Förresten är prisdirektoratet försiktigt med att använda uttrycken rimlig och rättvis om utdelningar.

Följden av hög förmögenhetsskatt

De höga skatterna i Norge har också på andra sätt bidragit till att skada aktieägarna.

Också förmögenhetsskatten är hög, så hög att folk med stora aktieposter är intresserade av att aktiernas matematiska värde blir så lågt som möjligt. Då det matematiska värdet varierar med utdelningen, har disponenter, som har stora aktieposter i egna bolag, direkt intresse av att hålla utdelningarna nere. Detta är skattemässigt förstället, eftersom en annan politik skulle medföra rena konfiskationer, men det är tämligen klart, att detta representerar en grov orättvisa mot småaktieägare och andra, som måste leva på sina aktier.

Genom att de stora aktieägarna, som inte har något intresse av högre utdelning, i regel har starka organisationer, medan de maktlösa småaktieägarna står splittrade, är det extra orimligt och odemokratiskt, att utdelningsbegränsningen upprätthålles.

Aktieägarnas intressen blir också negligerade av bolagen på ett annat sätt. Som en insändare i "Farmand" nyligen påpekade, är det meningslöst, att stora företag skickar ut stora välskrivna och välutstyrda företagstidningar på fint papper med alla slags upplysningar om verksamheten, om de samtidigt avspisar aktieägarna med korta otillfredsställande berättelser på dåligt papper.

Detta är emellertid inte regel, och i synnerhet på detta område ser man nu stora framsteg. Flera norska bolag sänder nu sina aktieägare berättelser och räkenskaper, som ligger på en helt internationell nivå. Men man måste protestera mot de företagsledare, som har så förvirrade begrepp, att de glömmer vem som äger verksamheten.

All neka aktieöverlåtelse

Slutligen må nämnas den växande benägenheten att neka aktieöverlåtelse. Motiven kan vara goda och förställda, och är bolaget litet och privat, får det ställa sig som det vill. Men i bolag med börsnoterade aktier är det meningslöst att neka en aktieöverlåtelse.

Overrettsakfører Hans Aasnes hade ny-

Så här ser en Höganäsaktie ut

ligen två utmärkta artiklar om denna sak i N.H.S.T. I all synnerhet är det orimligt att kräva som villkor för att godkänna aktieöverlåtelse, att disponenten får fullmakt att rösta för aktierna. Väl kan detta i vissa situationer försvaras för att tillvarata bolagets intressen, men det är en ren oanständighet, om det göres för att stärka disponentens position. Minskad frihet att omsätta aktier betyder reducerat värde och är därför ett nytt ingrepp i aktieägarnas på förhand meningslöst beskurna rättigheter.

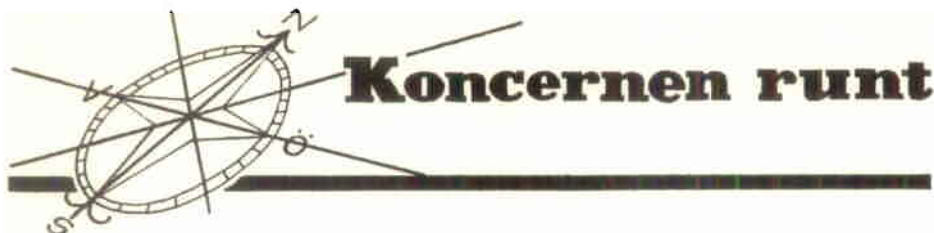
Bort med utdelningsbegränsningen!

I denna artikel har vi huvudsakligen angripit direktörer, disponenter och styrelser i privata aktiebolag för att de har visat en växande benägenhet att glömma vem som äger bolagen.

Vi skulle emellertid ge en helt felaktig och förvanskad bild, om vi underlät att nämna, att aktieägarnas farligaste fiender är politiker, i varje fall de politiker, som går med på utdelningsbegränsningen, samt institutioner, som har rätt att begränsa utdelningen. Utdelningsbegränsningen är den stora fienden. Bolagens styrelser och ledning hade aldrig tillåtit sig en dylik nonchalans gentemot aktieägarna, om de inte känt, att de hade statsmakterna bakom ryggen.

De argument, som prisdirektoratet har anfört till förmån för utdelningsregleringen, är självmotsägande och helt oanvändbara. Om Norge vill öka sparandet (och det är regeringens mål), och om Norge vill ha utländskt kapital till landet, (och även det har nu blivit regeringens mål), så är det första rationella steget att upphäva utdelningsbegränsningen.

En energisk man skulle göra både sig själv och samhället en tjänst, om han bildade en aktieägareförening, som kunde ta sig an de misshandlade småaktieägarnas sak.

Koncernen runt

"Tro lilla hjärta"

i Gunnarstorps gruva

I Höganäsbolagets speciella experimentgruva, Schakt Gustaf Tornérhjelm i Gunnarstorp, har på initiativ av övergruvfogde Eric Fridlund installerats en högtalaranläggning med högtalare i fyra underjordiska matrum samt i matsal och omklädningsrum ovan jord. När gruvarbetarna äter sin frukost 100 meter under jord, kan de sitta och lyssna till "Berlinerluft", "Tro lilla hjärta", och annan taffelmusik, som utsändes från gruvfogdekontoret. Där finns "sändarstationen", som också är avsedd för korta meddelanden, ordergivning och liknande.

Mellan grammfonskivorna sänder man regelbundet säkerhetsappeller eller andra meddelanden. Gruvingenjören i Gunnarstorp, Jan Cleydert, har bland sina män utannonserat en pristävling för att få fram flera slag-

kraftiga säkerhetsappeller. Högtalaranläggningen har blivit mycket populär, och förutom dess nytta i nämnda avseenden medverkar den otvivelaktigt till att befrämja trivseln.

Arbetsledare tränades hårt

i treveckorskurs på Bosön

I förra månaden pågick i Riksidrottsförbundets Idrottsinstitut på Bosön i Stockholms skärgård en tre veckors kurs för arbetsledare. Nu skall ingen tro, att dessa skulle lära sig idrottsteknik och liknande. För deltagarna från Höganäsbolaget var det en direkt fortsättning på den arbetsledarutbildning, som förra hösten inleddes per korrespondens. Det var första gången, som Bolaget hade deltagare i denna fortsatta utbildning i Arbetsledarinstitutets regi i samarbete med Svenska Arbetsgivareföreningen, Allmänna gruppen.

Varje vår och höst kommer kursverksamheten att återupprepas för arbetsledare, som fullföljt korrespondensundervisningen. Höganäsbolaget räknar med att sända 4—5 deltagare till varje kurs, och den inbördes ordningen vid uttagningen sker med hänsyn till hur produktionen kan undvara ifrågasvarande arbetsledare. De som deltog i den första kursen på Bosön, var förman Arthur Klang, gruvfogde Helge Leonardsson, hamnförman Robert Persson och brännmästare Olle Svensson, samtliga från Höganäs.

I detta sammanhang kan omnämnas, att gruvfogde Nils Gustavsson från Nyvång genomgått fyra månaders kurs för grundlig all-round utbildning av gruvfogdar vid Bergsskolan i Filipstad.

Kontorsutbildningen i Höganäs

har startat sitt sjunde läsår

Ett femtiotal kontorselever och nyanställda tjänstemän vid Höganäsbolaget i Höganäs deltagar i den interna kontorsutbildning, som startat för sjunde året i följd. Kursverksamheten omfattar detta läsår maskinskrivning, maskinräkning, engelsk stenografi och företagskunskap. Frånsett stenografi med frivilligt deltagande lämnas undervisningen på arbetstiden.

Grönländska praktikanter

trivs bra i Nyvångs gruva

I "Brännpunktens" septembernummer omnämndes det första grönländska besöket vid Nyvångs gruva. I mitten av november kom två andra grönlänningar, Thue Nielsen och Steffen Möller, till skånegruvan, där de skall praktisera några månader. De hör hemma i Grönlands kolgruvecentrum Kutdligssat.

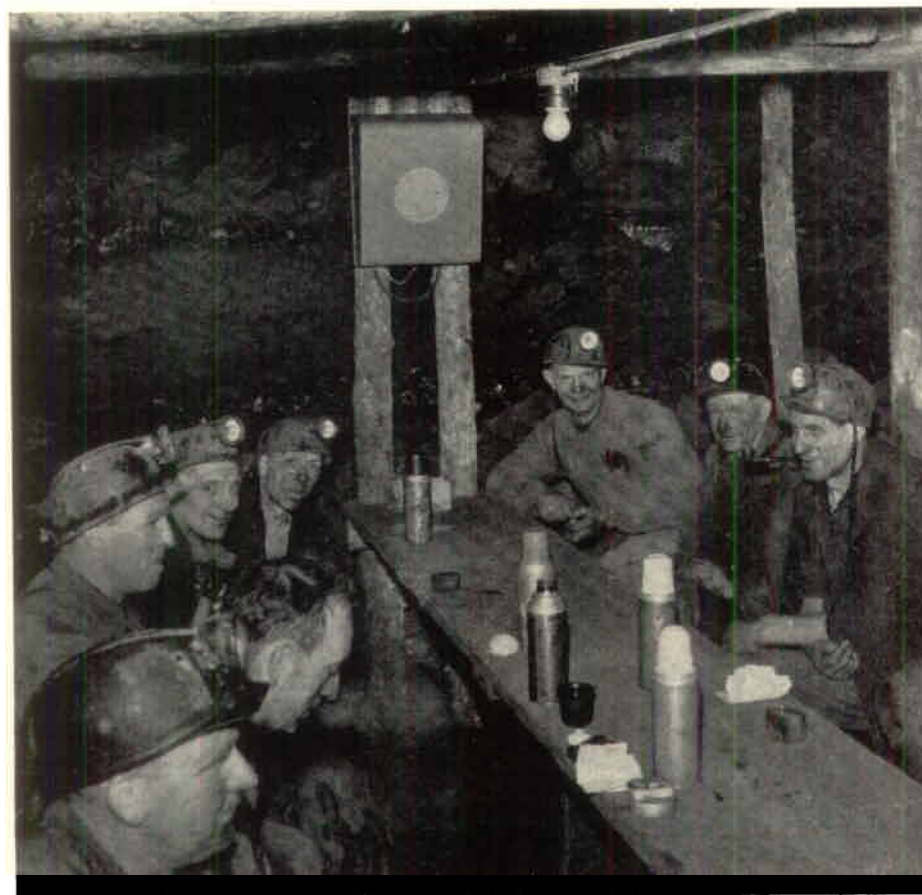
— När en grönländsk gruvarbetare skall få nya erfarenheter om gruvdrift, som liknar den som förekommer på Grönland, sa Möller, är de skånska gruvorna faktiskt lämpligaste och närmast liggande studieobjekt. Danska Grönlandsstyrelsen har därför träffat överenskommelse med Höganäsbolaget att låta blivande grönländska gruvfogdar praktisera i Sverige. Vi skall stanna i Nyvång till i maj. Därtill är vi nästan rent tvungna, ty hela Grönland ligger fram till denna tid inbäddat i ett tjockt istäcke, och Kutdligssat har fritt vatten bara några månader på året. Vi trivs mycket bra i Nyvång.

Och däri instämde kumpanen Nielsen.

— De två pigga grönlänningarna är arbetsamma som smålänningar, anser Sune Johansson, som är deras instruktör. De är trevliga att ha att göra med, och några nybörjare är de ju inte. Möller har fjorton år i yrket, och Nielsen har nio års erfarenhet av gruvdrift.

Rationaliseringsrevy i Höganäs

Vilka resultat har under senare åren uppnåtts inom Höganäskoncernen genom olika rationaliseringsåtgärder? Denna fråga besvarades i ett 15-tal anföranden vid en "rationaliseringsrevy" i Västra matsalen i Höganäs

i början av december med deltagande av ett 75-tal avdelningschefer, ledande ingenjörer, försäljningsgruppleddare etc. Redogörelserna över påtagbara goda resultat innehöll såväl metodiken för rationaliseringen som därav uppnådda resultat i form av ekonomiska besparingar, höjda kvaliteter och därigenom bättre priser etc. Efter anförandena följde diskussion.

Televisionsprogram från Höganäs gruva

Den danska statsradiofonien har tidigare gjort upptagningar i Schakt Gustaf Adolf, Höganäs, för olika radioprogram. Sista dagarna i november inspelade danskarna ett televisionsprogram i Höganäs gruva. Inspelningen avsåg att visa, hur gruvarbetet bedrivs. Programledare var Jörgen Rindholt, och mannen bakom kameran hette Jörgen Bonfils. Den 6 december kunde man för första gång på televisionsrutan se skånska gruvarbetare i aktion.

AB Höganäs Plastprodukter nytt dotterföretag i Lomma

För tillverkning av plastprodukter, huvudsakligen som komplettering till vårt syrafasta program, har bildats ett nytt dotterbolag, AB Höganäs Plastprodukter, med ett aktiekapital på 150 000 kronor och med säte i Lomma.

Tillverkningen skall försiggå i Slipmaterial-Naxos fabrik i Lomma. I samband därmed överflyttas Naxos' tillverkning av slipskivor så småningom till Västervik.

Försäljningen skall handhas av Höganäsbolagets försäljningsavdelning.

Pigga grönläanningarna Thue Nielsen och Steffen Möller, som här flankerar sin instruktör Sune Johansson, tycks trivas bra i Nyvångs gruva, där de skall praktisera några månader framåt.

Vem skulle inte vilja byta med gruvingenjör Curt Peterson, där han vid Schakt Gustaf Adolf i Höganäs står bland idel rara kontorsflickor, fr.v. Gretel Bengtsson, Nyvång, Ulla Svensson, Skromberga, Inga-Lill Eliasson, Billesholm, Kerstin Karlsson, Bjuv, och Inger Nilsson, Schakt III, Bjuv. De ingick i den grupp kontorsanställda och övriga tjänstemän från verken utanför Höganäs, som gjorde ett uppskattat höganäsbesök för att se gruvbio och titta på Centrallaboratoriet.

Det var säkerligen många minnen, som strömmade denna kvartett forna gruvkarlar tillmötes, när de i samband med folkpensionärernas gruvbesök åter trampade underjorden i Schakt Gustaf Adolf. Tänk så mycket som har förbättrats i gruvan mot förr, sa Olof Tullberg, längst t.v. Häri instämde Emil Brandt, Fritz Gustavsson och John Sjögren. Tillsammans har de arbetat vid gruvdriften i 130 år.

En dansk reportagebil körde för någon månad sedan runt i Nordv. Skåne och gjorde upptagningar för danska skolradions räkning. "Følg med till Skåne" kallades programpunkten, som ville berätta, vad danskarna hinner se under ett par dagars utflykt till våra nejder. På bilden intervjuar Jörgen Kanstrup utanför Höganäsbolagets centrallaboratorium danska halllämmens barn Inge-Lise och Henrik, som agerade frågvisa resenärer, om deras nordvästskånska intryck. I härligt väder gjordes en tur till Kullens fyr, men besöket på gruvbion i Höganäs var dock den största begivenheten för pigen och drengen.

LIVSTIDS RÄKNING FÖR TRE KRONOR

Att eldagarna i Bjuv och Höganäs blev en sådan publikframgång kan främst tillskrivas tre omständigheter: planeringen av evenemanget, den väl valda tidpunkten och först och sist den demonstrerande konsulenten.

Medvetet eller omedvetet hade arrangörerna lagt upp utställningen så, att den appellerade till mannens inneboende sinne för teknikens underbara värld. Man hade utgått från det egendomliga faktum som råder beträffande hushållsgöromålen, nämligen att det hårda hushållsarbetet kan övervältras från det svaga könet till det starka endast om detta arbete kan göras lättare. Och tydligt var att planörerna av eldagarna gått in

För Ett Regelrätt Attentat

mot de äkta männen, och därmed var framgången given. Kraft durch Freude!

Plånboken är det enda argument som talar emot en dylik omvälvning — och den rösten är stark — men då hade man passat på att förlägga dessa eldagar till en psykologiskt riktig tidpunkt. Fars dag var snubblande nära, den dag då far och gåsen enligt hävd skall plockas, varjämte julen skymtade i bakgrunden. Ty julklappstipsen var legio. Ja, det var rena el-driften med de stackars familjefäderna.

Det eventuella elmotstånd mot tekniska nyordningar i köket, som kunde finnas kvar hos någon envist framhårdande äkta man, det föll som Jerikos murar, när konsulent Aina Svensson med sin om Anna i "Värmlänningarna" påminnande röst talade och övertalade. Mången Erik föll platt. Av henne fick vi också, förutom grillade långfranska, våra fiskar varma. Bl.a. avhyvlade hon oss för att vi på el-vis avhyvlade oss vår skäggstubbs i badrummet. Inga lösa elapparater i badrummen, på det att vi må länge leva och hinna med att köpa ännu fler elektriska apparater.

Varje kvartal, när elräkningen reducerar lönen, har man en känsla av att strömpriset är högt. Och så kommer här fröken Svensson och talar om, att man kan sy elektriskt 800 meter väv för 8 öre. Man sitter där med sin väv och förbluffas. Eller hör bara: för samma facila pris kan man elraka sig halvtannat år, dvs. livstids rakning för knappt tre kronor. Sen tillkommer förstås priset för både de åttahundra metrarna och rakdonet, men det är en annan historia.

Ni som inte hade tillfälle att bese utställningarna, skulle ha sett, vilka fina möjanger det finns numera. Där var ett strykjärn med termostat, som var så lätt, att den mest fullvuxne mansperson orkade med att sitta och stryka. I stället för att som nu gå och stryka — kring radion och tidningen. Eller elspisen med inbyggd belysning för bakugnen och... nej visst, inbyggd television fanns inte ännu i spisarna. Och så fanns det hushållsassistenten med de mest sinnrika och användbara tillbehör. Konsulenten demonstrerade två typer, men fråga är om det inte var den tredje, som intresserade oss husfäder mest, nämligen hushållsassistenten Svensson själv. Hon lär dock inte ingå i priset ens för ett aldrig så förnämt köldfack.

Ack ja, det fanns mycket att se på, som inte hinner uppräknas, men från glömskan skall ändå räddas strykmanegen, där mannen själv kan stryka sin skjorta. Oerhört ekonomisk var den. Fröken Aina Svensson avslöjade, att hon använt samma plagg i tre år. Dag ut och år in! Visserligen i demonstrationssyfte, men i alla fall. Har någon av er, mina herrar, använt en skjorta dagligen i tre år? Nej, men det hade fröken Svensson!

Ja, det var

Faktiskt En Riktig Attraktion

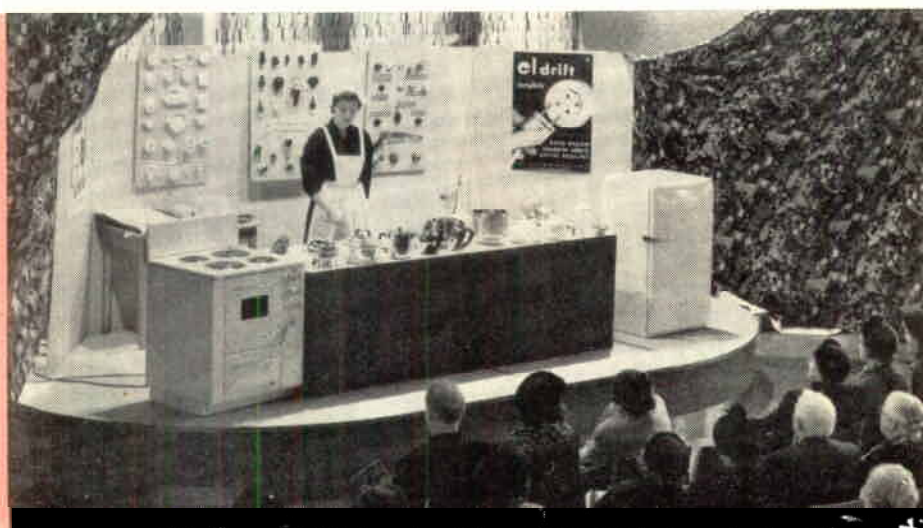
dessa eldagar. Och tvättfilmen på slutet var kul den också, tyckte

Erco

Smörgåsar gratinerade i grillspis delades efter demonstrationen ut till publiken. Fru Margareta Rydén, Bjuv, försör sig här med en slik lækkerhet.

Närmare tusentalet vuxna och hälften så många skolbarn besökte eldagarna. Bilden är hämtad från Blå Vinkeln, Bjuv, där FERA:s konsulent, fröken Aina Svensson, från podiet demonstrerar termostatstrykjärn, kastruller med torrkokningskydd, miniatyrkök, ostritt väffeljärn och andra finesser på elområdet.

Gemensamma och lokala problem har omväxlat i företagsnämnderna

Stora gemensamma sammanträden har under hösten anordnats inom Gruvavdelningen och Byggnadskeramiska avdelningen. Men utpräglat lokala problem har i mycket dominerat samarbetsverksamheten. Nya separatorer vid Smältverket, spolplan för lastbilar i Höganäs, rörledningar i Schakt Olstorp, diagram över provsortering av klinker i Skromberga, nya raffinerade maskiner vid Glasullsbolaget har diskuterats vid några av Skåne-verkens samarbetskommittéer. Liksom omklädningsrum i Trollhättan, navrondeller i Västervik och nytt lager i Baskarp stått i rampljuset vid våra mellansvenska företag.

Enhetligt borrhår för hela gruvdriften utprovas

Nya typer expanderhylsor för bergförankring demonstrerades vid Gruvavdelningens stora underjordiska sammanträde i Gruvbion, vilket meddelas som komplettering till förra numrets referat. Främst utomlands går utvecklingen inom bergförankring snabbt framåt. Nya modeller skapas ideligen. Inom vår egen gruvdrift förutses en snar övergång till någon av dessa nya modeller antingen genom import eller, i den mån patent inte lägger hinder härför, genom egen tillverkning. Så småningom kommer därför den i gruvorna nu använda OB-hylsan helt eller delvis att ersättas med andra typer.

Det ligger i handsmidningens natur, att handsmidda borrhår sällan blir lika från gång till gång, en sak som gruvarbetarna ofta klagat över. Centralverkstaden vill tillverka särskilda borrhår för att kunna maskinsmida borrhår exakt lika. Innan dessa dyrbara sänken graveras, skall emellertid de för hela gruvdriften lämpligaste typerna av borrhår utprovas. I.e. gruvfogde Edvin Hjorth, Skromberga, som lett en rad omfattande borrhå-

ningsförsök och efter hand modifierat borrhårens utseende, redogjorde för resultaten av borrhåringarna och demonstrerade olika skär och borrhåx. Att borrhåmaskinerna är riktigt smorda, lufttrycket det föreskrivna, luftslangarnas dimensioner de rätta och skarvarna fåtaliga, poängterade gruvfogde Hjorth vidare i sitt anförande, som ledde till en längre diskussion, där var och en belyste de speciella svårigheter, som råder på hans arbetsplats.

Tillverkningsprogrammet för klinker och rör i stöpsleven

Byggnadskeramiska avdelningens driftsenheter i Höganäs och Skromberga hade i oktober sitt första gemensamma sammanträde. Det hölls i Skromberga och inleddes med en intressant rundvandring i fabriken.

Genom att avsättningen för de eldfasta produkterna förbättrats och Bjuvsverken nu för eget bruk måste utnyttja alla sina ugnar, har tillverkningsprogrammet för klinker och rör kommit i stöpsleven, förklarade överingenjör Walter Cronström i sin produktionsöversikt. Ett nytt program för Skrombergas

del har redan utarbetats, och för den byggnadskeramiska produktionen i Höganäs planeras ett motsvarande.

Bränningsutrymmena i Höganäs och Skromberga har omdisponerats. I klinkerugn 3 i Skromberga brännes numera åter klinker i stället för rör, medan rörbränning upptages i fabrik IV i Höganäs. Skiftesarbete har härigenom kunnat slopas i Skromberga Rörfabrik för att i stället införas i Höganäs Rörfabrik.

Stengodsproduktionen har ökat, medan tillverkningen av hushållskärl upphört tills vidare. I Skromberga har sättningsmetoden för våtpressade klinker i kammarugnar förbättrats och torrpressningsavdelningens pressar byggts om. De gamla glasyrerna kommer efter hand att ersättas med nya zirkonglasyrer.

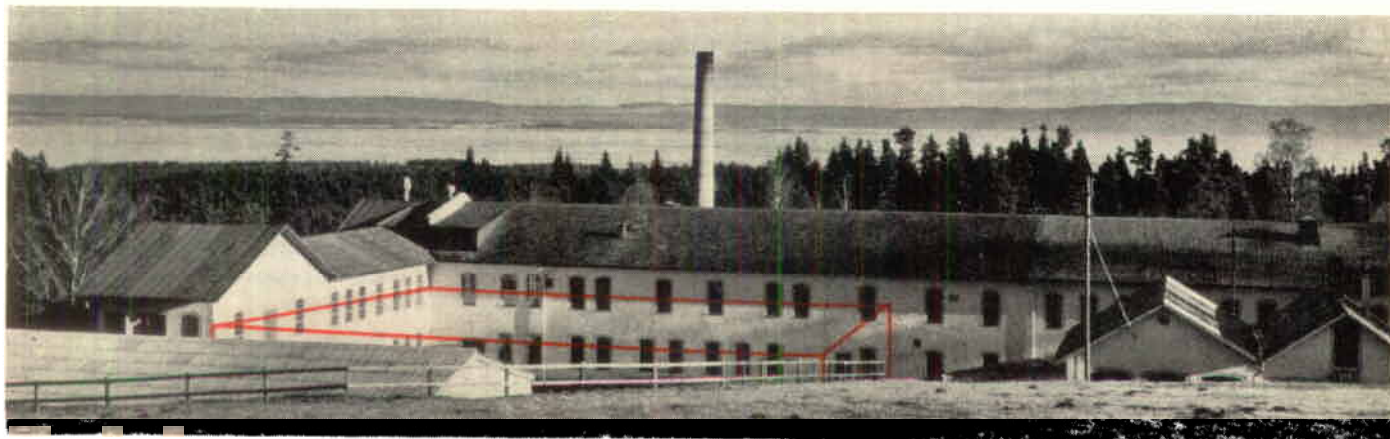
Avslutningsvis uttryckte sorterare Edvin Olsson, Skromberga, sin och arbetskamraternas tillfredsställelse över det gemensamma mötet, som varit intressant och givande, eftersom man på ett så utmärkt belysande sätt fått inblick i varandras problem. Han framhöll vidare, att det dock var den allmänna meningen, att gemensamma sammanträden som institution trots allt inte kan ge lika mycket som nämnder begränsade till varje driftsenhet. Det är nämligen mest lokala frågor, som diskuteras.

Nya separatorer till Smältverket

Sammansättningen i den lera, som används för järnsvampskapslar, har förbättrats, vilket medfört, att skrotprocenten sjunkit avsevärt. En ny större order på järnsvamp tryggar avsättningen en tid framöver, framhöll ingenjör Axel Christoffersson vid Metallurgiska avdelningens samarbetskommitté.

En ny typ magnetseparator och en starkströmsseparator skall insättas i Smältverkets flytschema, varigenom ytterligare en del magnetiskt material försvinner från ALUMO-H. Materialförlusterna ökar visserligen, men slutprodukten förbättras betydligt, förklarade ingenjör Valter Florin.

I Baskarp har en tillbyggnad av fabriken påbörjats. Den skall innehålla välbehövligt mellanlager och kommer att ytterligare förkorta leveranstiderna. Byggnaden blir 27 x 25 m, uppföres i en våning och skall ligga intill huvudfabriken på planen nedanför slätten. I fonden bortom Vätterns djupblå vattenspegel skymtar Visingsö och östra vätternsstranden.

Spolplan i blickpunkten

Chaufför Gunnar Persson, *Transportkontorets* specielle förslagsställare och påpekare, hade vid höstsammanträdet som vanligt en hel del förslag på lager. Han ville ha en bro på vägen till Rögla försedd med räck, vägen fram till lastningsbryggan vid askbunken lagad och spolplanen rengjord. Vidare fann han hårdbeläggning vid gasgeneratorernas silo önskvärd och trafikspegeln vid silikaladans västra ända felaktigt placerad.

Ingenjör C-E Wallow replikerade, att åtgärder eller undersökningar pågår i alla de påpekade fallen. I anslutning till Gunnar Perssons synpunkter om spolplanen framhöll förman Stig Persson, att denna i stället borde placeras närmare garaget, medan förman Wilhelm Bengtsson för sin del ville ha den befintliga planen förbättrad genom bassänger.

Förslag om stapeldiagram över provsortering

Stora spörsmål har diskuterats vid *Skrombergaverkens* sammanträden på sistone, och mycken tid har inte blivit över till förbättringsförslag i smått. Vid septembersammanträdet, vilket delvis refererades i förra numret av "Brännpunkten", var emellertid ett par förslag på tapeten. Stort intresse väckte förman John Lindkvists förslag att genom statistiska tablåer delge personalen resultaten av provsorteringar.

— Nu får de anställda bara knapphändiga upplysningar om de fel, som vidlåder en produkt, hävdade förman Lindkvist i sin argumentering. Modellen vore ett stapeldiagram, som varje anställd kunde studera i lugn och ro för att se, om han själv genom någon åtgärd skulle kunna bidra till förbättrat slutresultat.

Det är ju så med Skrombergas produkter, att de är ganska ömtåliga under pågående tillverkningsprocess, men praktiskt taget outslitliga och oförstörbara i sin slutliga användning. Alla bör därför ägna tillverkningen stor omsorg och varsamhet — med fullgod produkt som belöning.

GLASULLIT isolermattor har hård konkurrens

Ny maskin för tillverkning av GLASULLIT isolermattor för byggnadsändamål har ökat produktionskapaciteten och sänkt priserna, men konkurrensen för byggnadsmattor är benhård, framhöll direktör Helge Rickman vid *Glasullsbolagets* senaste sammanträde. För teknisk GLASULLIT och för specialprodukterna ter sig läget däremot ljusare. Detta gäller främst för stapelfiber, där nu rätt dryg leveranstid måste noteras.

Två nya maskiner har satts in i produktionen under hösten, en för superfina fiber och en för stapelfiber.

Att årets sista sammanträde skulle hållas på Spången strax före jul fastställdes slutligen med överväldigande majoritet.

Vid Tegel- och Murbruksfabrikernas samarbetskommitté har studieintresset alltid varit stort. I höstas startade man den tredje av "Aktiva företagsnämnders" kurser. Reglerare Erik Lærsson, förman Sven Croona och överingenjör Bengt Aggeryd går här igenom de gemensamt avfärdade svaren till kursen "Hur företaget beräknar sina kostnader".

Alla vid Trollhätteverken såg Höganäsjournalen 1953

Red. Ragnar Engberg berättade vid *Trollhätteverkens* sammanträde i slutet av november om de olika driftsenheterna i nordvästra Skåne, deras produktion och aktuella avsättningsmöjligheter. Omklädningsrummen i personalbyggnaden borde byggas om, så att damm inte kan tränga in från rummet med arbetskläder till det med finkläderna, ansåg reparatör Lennart Nilsson. Man skall starta ny undersökning för att slutgiltigt knäcka den hårda nöten.

Stillfilmen "Höganäsjournalen 1953" kördes för verkets alla anställda före sammanträdet, som avslutades med traditionsenlig supé på restaurang Minerva.

Navrondell och Högse populära inslag i Västervik

Orderingången för Slipmaterial-Naxos' del har varit tillfredsställande under de senaste månaderna, framhöll direktör Birger Börjesson vid företagsnämndens i *Västervik* sammanträde i slutet av oktober. Den förbättrade orderingången sammanhänger med verkstadsindustrins numera goda sysselsättning. Sedan priskontrollen på slipmaterial upphörde i maj, har konkurrenterna höjt sina priser på amerikanska slipskivor, medan våra egna priser är oförändrade, sade han vidare.

Reparatör Uno Tidemans förfrågan om den

nya produkten navrondeller, ledde till livlig diskussion, och med stort intresse lyssnade man till serviceingenjörens vid *Glasullsbolaget* Ingemar Högse föredrag om glasfiberprodukters landvinningar. Detta anförande kommer att behandlas utförligt i ett kommande nummer av "Brännpunkten".

Ny byggnad ger ökat mellanlager i Baskarp

Jämnhet och stabilitet kännetecknar orderingången i *Baskarp* och gör det möjligt att på rationellt sätt sköta tillverkning och lager, förklarade överingenjör Malte Nilsson i sin produktionsöversikt vid oktober-sammanträdet. Orsaken torde ligga dels i de nya kvaliteter, som efter hand utvecklats i Baskarp, dels i allt mer nedbringade leveranstider. Snabba leveranser föder nya order, och den kommande tillbyggnaden kan verka ytterligare befrämjande i detta avseende genom att mellanlagret nu ökas.

— Det vatten, som bäres in i lerkärlen, är särskilt sommartid ljumt och onjutbart efter ett par timmar, sade eldare Edvin Stråhle, som föreslog, att hydroforen skulle flyttas från dess nuvarande grannskap med en del varma ledningar.

— Planerna på att låta djupborra en brunn är gamla, svarade övering. Nilsson, men enligt expertisen är vattentillgången osäker, vilket gör projektet vanskligt.

Honnör för duktig förslagsställare! Det är manufakturarbetaren Tore Johansson i Baskarp, som får representera raden duktiga förslagsställare. I år har han fått belöning för fyra bra förslag. Det har varit anordningar vid transportbana, tryckmaskin, siktning och limmaskin. Här tillverkar Tore Johansson slipdukskenor, som mekaniska verkstäder använder vid slipning på svåråtkomliga ställen.

Ny tillverkning planeras i Lomma

I Lomma informerade överingenjör Malte Nilsson på ett sammanträde med företagsnämnden i oktober om planer, som Höganäsbolaget har beträffande upptagandet av en helt ny produktionsgren i Lomma.

Saken befinner sig ännu på utredningsstadiet, förklarade överingenjör Nilsson, men han ville lämna en förberedande information vid en så tidig tidpunkt som möjligt.

Sju av sexton belönade förslagsställare kommer från Västervik

De flesta av de förslagsställare, som under hösten fått belöningar för bra förslag till förbättringar, har Västervik som sin hemort. Där tycks det finnas rikligt med påhittigt folk inte minst på Slipskivfabriken, som står med fem av de denna gång belönade 16 förslagsställarna. De övriga två västervikarna arbetar på Mekaniska Verkstaden.

Ett känt namn i spalten över belönade förslagsställare är svarvare Reinhold Ljungkvist vid Slipskivfabriken, Västervik. Denna gång har han honorerats för förenkling vid plan-

Marknadsläget vid Höganäsbolaget

Vid höstens sammanträden inom samarbetsverksamheten har ett anförande, som försäljningsdirektör Viggo Terling höll vid ett större försäljningskollegium, legat till grund för den lämnade informationen om marknads- och konjunkturläget. Anförandet återges här i sammandrag.

- För att få en bild av dagens marknadsläge krävs en återblick på 1953, som kännetecknades av stark konkurrens och återhållsamhet i inköpen. Kunderna köpte bara det nödvändigaste och väntade allmänt på prisfall. Prisreduktioner förekom, men våra varor drabbades föga därav.
- Orderingången minskade starkt beroende på kundernas stora lager — främst av eldfast material — men någon direkt minskad förbrukning av våra produkter behövde vi ej notera. Importen, som tidigare varit väsentlig, sjönk betydligt.
- Kundernas lager har nu tunnats ut. Större inköp blir allt vanligare. Efterfrågan på företagets material är för närvarande relativt god. I vissa fall — främst byggnadsmaterial — större än vad vi omedelbart kan tillfredsställa.
- Orderingången på eldfast material var en tid mycket svag. Detta gällde hela Västeuropas eldfasta industri. I flera kontinentala länder gick produktionen ner till 50—60 % av kapaciteten. Höganäsbolaget har stor fördel i sitt mångsidiga program, som gör en omställning till annan produkt möjlig på snabb tid. Så användes t.ex. en modern tunnelugn i Bjuv under ett år för bränning av klinker. Den eldfasta mark-

naden tycks nu ha stabiliserat sig, och ökad avsättning noteras i de flesta västeuropeiska länder. Marknaden för SILIKA-tegel är fortfarande svag.

- Skrombergas tillverkningsprogram har efter ingående prövningar fastställts. Det nya programmet syftar till att ge bästa möjliga resultat i förhållande till resurserna. Den livliga byggnadsverksamheten har lett till god efterfrågan på ASKO-plattor, som nu tillverkas även i Hyllinge.
- Cellulosaindustrierna uppskjuter under sina nu så goda avsättningstider planerade reparationer, vilket givetvis menligt påverkar vår försäljning av syrafast material.
- Järnpulver finner allt större användningsområden. Avsättningen har varit god både i Europa och i USA, där vår fabrik i Riverton nu övertagit en del av leveranserna. På den amerikanska marknaden försöker vi f.n. att introducera ytterligare några produkter utöver de metallurgiska.
- Under 1954 har även övrig export varit i stort sett tillfredsställande. Vi har kunnat öka avsättningen på flera av våra utlandsmarknader. Finland, där våra produkter har erkänt gott rykte, utgör på grund av sina valutasvårigheter ett undantag.
- Den på alla fronter hårda konkurrensen har intensifierat våra försäljningsansträngningar. Från skilda länder tränger nya utländska tillverkare på. Flera av våra produkter har skarpa medtävlare, såsom lerrör med betongrör och plattor med plastmaterial.

svarv. Vid samma fabrik arbetar också bandarbetarna Tore Gustavsson och Kasper Fransson. De har belönats för anordning vid skärmaskin resp. anordning vid press. Packare Erik Edling och lagerarbetare Sune Wallerius har lämnat in ett berömvärt gemensamt förslag: anordning för segmentmellanlägg.

Och vid Mekaniska Verkstaden i Västervik har montör Axel Dahlqvist belönats för fixtur för kipp och smeden Harry Karlsson för anordning vid oljebad.

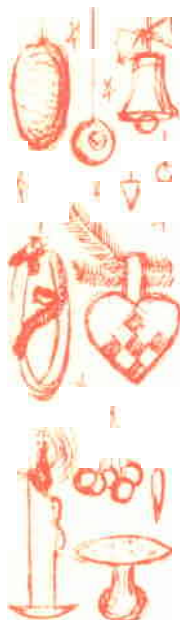
Fyra förslagsställare hör hemma i Höganäs. Det är grävmaskinist Erik Bohman, Transportkontoret, med sitt förslag till egg på grävsopha, siktare Orla Fredriksen, Smältverket, med anordning vid skakbord för ALUMO, lerpassare Henning Lindqvist med

returränna från press till bråka och svetsare Egon Nilsson, som fått sitt förslag till modernisering av svetsbyxor belönat.

Övriga Skåne-verk är representerade med fem man. Från Bjuvsverken kommer verkstadsarbetare Karl Hansson med fastsättning av verktyg till bildhuggarehammare, kollegan Gotthard Karlsson med anordning för tillverkning av avskärningstråd till Kallerbord och tegelpressare Gustav Mellberg, som belönats för sitt förslag om utluftningshål i kärnrör för kanaltegel. Anordning för isättning av takbult lyder gruvarbetarens i Nyvång, Magnus Månsson, belönade förslag, och linsträckare till matarapparat har blandare Karl Persson, Hyllinge, förbättrat.

R.K.

JULGRANSBEKYMNER

*Nu är det Jul igen. Vad, allaredan?
Ja visst, vi har ju ingen sommar haft, nähä.
Då är det bäst att raska på, ty freda'n
den tjugofjärde ska det klä's, vårt julaträ.*

*En G-bil kör omkring, sin vana trogen,
med en, trots regnet rätt välbärgad julgrans-
skörd.*

*Jag tar en gran, en lagom stor — och mogen,
så är den första proceduren genomförd.*

*På ena sidan fattas några grenar,
det är förargligt, för jag gav rätt mycket
för'n.*

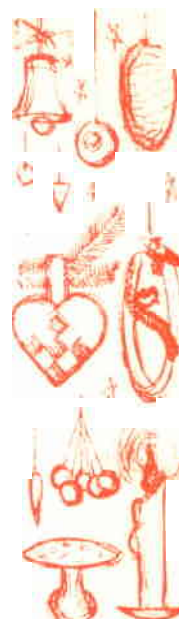
*Men strunt i det, det blir snart Knut, jag
menar,
och den ska ändå stå inklämd i ett hörn.*

*En gammal pappask plockas fram ur skräpet
och töms på trä't med smak och precision.
Julaftonfärsket och nyklätt är det näpet,
ja liksom taget ur en julpublikation.*

*Så visas underverket för julgäster,
som påstår, att det är det vackraste dom sett.
Men barren faller jämt och mot Sylvester
står flaggor, ljus på torra kvistar skevt och
snett.*

*Det sjungs, att Julen varar väl till Påska;
må vara, men det får allt bli förutan gran.
Tre veckor blott, sen är det åter brå'ska.
Skelettet åker ut dan efter tjugondan.*

EVALD JOHANSSON

PERSONALNYTT

Sixten Bohlin har efter ingenjörsexamen i Hässleholm varit kontrollingenjör vid flera av Vattenfallsstyrelsens kraftverk. Han är nyanställd på Metallurgiska forskningsavdelningen, Höganäs, där civilingenjör Bengt Skoog slutade på försommaren.

Claes Bothén har definitivt blivit amerikanare och är numera kontorschef vid Hoeganaes Sponge Iron Corp., Riverton.

Jan Cleyndert har lämnat tjänsten som gruvingenjör vid Gunnarstorpsverken för att förestå ett inom Gruvavdelningen nyinrättat stabsorgan för utredningar, experiment och utveckling.

Eric Fridlund, tidigare övergruvfogde vid Gunnarstorpsverken, är nu närmaste man under gruvingenjör Cleyndert vid det nya stabsorganet för utredningar m.m. inom gruvdriften.

Ulla Hedberg har nyanställts som sekreterare på Handöls Täljstens AB:s försälj-

ningskontor i Stockholm. Fröken Hedberg kommer närmast från AB Hjalmar Söderberg, Uppsala.

Edvin Hjorth kommer successivt att övertaga fältarbetena för markskadefrågor och brunnsmätningar inom gruvdistriktet i nordv. Skåne bortsett från höganäsområdet. Sin hittillsvarande tjänst som 1:e gruvfogde vid Skromberga gruva skall han tills vidare sköta parallellt med det nya arbetet.

Harry Lindberg, tidigare 1:e gruvfogde i Schakt Malmros och efter dettas stilläggande ledare av experiment i Bjuvs och Skromberga gruvor, blir gruvning. Pilchs närmaste man vid Bjuvs-Gunnarstorps numera sammanslagna gruvor.

Hildi Olsson, Skrivcentralen, Höganäs, handlägger, sedan markskadeavdelningen återgått till Gruvavdelningen, telefonfrågningar och korrespondens om markskadefrågor.

Asta Persson, som förut arbetade på Verkstadskontoret, har flyttat till Fastighetsavdelningen, Höganäs, där hon delvis övertagit arbetsuppgifterna efter fröken Alma Pettersson, som avgått med pension.

Curt Peterson, gruvingenjör vid Schakt Gustaf Adolf, Höganäs, har efter ing. Cleyndert övertagit förvaltningen av dagbrottet i Axeltorp. Även tillsynen av Sandbäcksverken ingår i detta uppdrag.

Hakvin Pettersson återgår från markskadetjänsten till sitt tidigare arbete såsom gruvfogde vid Schakt Olstorp, Bjuv.

Ture Pettersson, truckförare vid Bjuvsverken, har efterträtt Evald Johansson såsom huvudförhandlare för fabriksdriften i Bjuv.

Zbigniew Pilch, gruvingenjör för Bjuvs och Skromberga gruvor, har, sedan Bjuvs och Gunnarstorps gruvor sammanförts till en förvaltningsenhet, blivit gruvingenjör även för denna enhet.

Franz K Roemer, som är född i Kippenheim i Tyskland, är assistent till Rivertonverkets produktionschef, Sture Mossberg.

Egon Rydell har nyanställts såsom utvecklingsingenjör inom plastområdet. Han har erfarenheter på detta arbetsfält från Syntes i Nol, AB Tudor, ävenledes i Nol, samt senast från Bolidens Batteri AB, Hultsfred.

VETERANER som slutat sin tjänst

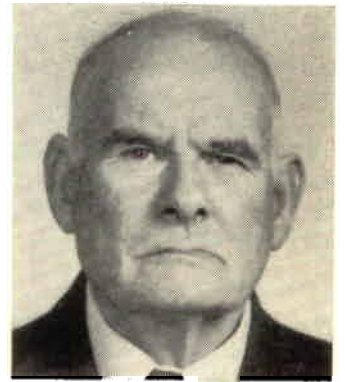
Adolf Andersson, Mörap, är ekebypojke, född 1886. Har de flesta av 49 tjänsteår arbetat vid gruvorna i Hyllinge och Bjuv. Var i många år betrodd kommunalman i Mörap.

Gottfrid Bengtsson är infödd höganäsare 1887. Han började som körpojke i gruvan och arbetade sedan på olika avdelningar inom fabriksdriften, tills han pensionerades efter 42 tjänsteår.

Gustaf Dahlman, Gunnarstorp, är född i Höja 1888. Började som fjortonåring vid gruvan i Billesholm. Från 1935 till pensioneringen vid fabrikena i Bjuv. 28 års anställning vid Bolaget.

Severin Johansson är jonstörpspojke, född 1887. Han hade seglat för om masten före anställningen vid Bolaget 1913. De flesta av 40 år vid företaget var han plikttrogen generatoreldare.

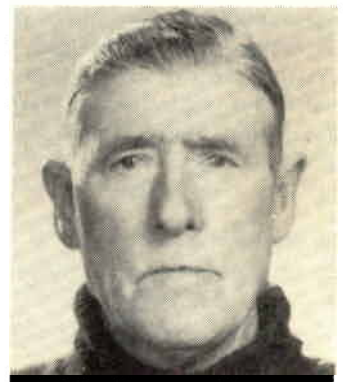
Sigfrid Johansson, Skromberga, född i Kågeröd 1887, anställdes vid Bolaget första gången 1903. Har under sina 45 år vid företaget varit sysselsatt inom såväl gruv- som fabriksdriften.

Emil Jönsson, Höganäs, född i Fleninge 1888, har varit knuten till Bolagets tegeltillverkning i 50 år, den längsta tiden som formtegelslagare. Vid några tillfällen vikariat för arbetsledarna.

Hilding Jönsson är född i Höganäs 1886. Han var i yngre dagar en stabil lastningsarbetare. De sista decennierna av sina 43 tjänsteår vid Bolaget tjänstgjorde han som lastningsbas.

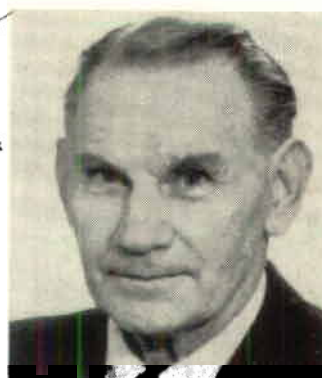
Oskar Kvist, Lerberget, är bjuvsing, född 1886. Första anställningen i Bjuv 1900. Var med om schaktssänkningarna i Nyvång och Gunnarstorp. Flertalet av 36 anställningsår i Höganäs.

Oskar Lindblad, Skromberga, är född i Stehag 1883. Hade provat lite av varje inom jordbruk och handel, innan han kom till Skrombergaverken 1925. De flesta åren var han generatoreldare.

Karl Nilsson, Nyvång, föddes i Färlöv 1888. Med början 1915 har han arbetat vid Bolaget i 38 år. Hans anställning har fördelat sig på företagets anläggningar i Hyllinge, Gunnarstorp, Nyvång.

August Olsson, Nyvång, hade 37 tjänsteår vid Bolaget, när han pensionerades. Han började vid Nyvångs gruva 1917 och tillhörde där linbanepersonalen. Olsson är född i Fleninge 1886.

Johan Olsson, Höganäs, infödd höganäsare 1887, 12 år gammal dörrpojke i Schakt Alströmer. Tyckte bättre om arbetet i gruvan än vid fabrikena, där han slutade sina 53 år vid Bolaget.

Texten fel skall bytas.

Trettio cirklar studerar

skyddskampanjens brevkurs

"Arbetskydd lönar sig" är den trosvissa paroll under vilken en hela landet omfattande arbetskyddskampanj startade under oktober månad. I dagspress och i olika företags personaltidningar har man kunnat studera den verksamhet, som följt i kampanjens spår. Också denna gång är Höganäskoncernen aktiv, när det gäller att slå ett slag för arbetskyddet, och den genklang, som parollen väckt inom de olika koncernföretagen, är ganska enastående.

En brevkurs

på fem studiebrev utgör ryggraden i skyddskampanjen. Inom koncernen arbetar f.n. inte mindre än 30 studiecirklar med dessa brev, och antalet deltagare närmar sig imponerande 300. Av dessa utgöres en knapp tredjedel av arbetsbefäl av olika grader och drygt två tredjedelar av arbetare.

Det är, vågar man nog säga, ett ståtligt resultat och visar tydligare än allt annat, att arbetskyddets problem inom våra företag numera betraktas som var mans angelägenhet. Vi önskar framgång och goda resultat för alla deltagarna och hoppas, att det intresse, brevkursen väcker, måtte ge mersmak och att de nyvunna insikterna skall lända de olika arbetsplatserna till fördel i form av om möjligt ännu större trygghet och trivsel.

Också andra medel

än cirkelstudieverksamhet tages i anspråk under arbetskyddskampanjen. En hel serie utmärkta filmer finns att tillgå, man har gjort

Detta brev skall vi studera vid cirkelsammanträdet ikväll, sa gruvfogde Harald Eriksson, mannen med kursboken, till sina kamrater, skyddsombudet Gustav Hansson, fackföreningsordföranden Hilbert Paulsson och skyddsombudet Johan Pettersson. De är just på väg hem efter ett dagsverke i Schakt Olstorp i Bjuv. Gruvfogde Eriksson är ledare för en av de 30 cirklar inom Höganäskoncernen, som studerar skyddskampanjens brevkurs.

i svängarna

FÖRENINGEN FÖR ARBETSKYDD

Ett par av de nya och trevliga propagandabilderna, som utgivits i samband med arbetskyddskampanjen "Arbetskydd lönar sig".

upp bildband och spelat in grammfonskivor, propagandabilder har utdelats, radion tages i anspråk m.m.

Nytt brandalarmeringssystem

Inom fabriksområdet i Höganäs

I förra månaden ändrades systemet för brandalarmering inom Bolagets fabriksområde i Höganäs. Förut hade alarmeringssystemet varit direkt kopplat till Televerkets tyfoner, som utlöstes omedelbart vid larm genom brandskåpen. Så sker inte i fortsättningen.

FÖRENINGEN FÖR ARBETSKYDD

Från brandskåpen går larmsignalen numera till en elektrisk ringklocka i vaktkuren och en vid garagedörrarna. Vakten sätter sig vid signal omedelbart i förbindelse med polisstationen, varifrån tyfonsignal utlöses. Detta system fungerar under tiden kl. 6.00—22.00. Mellan kl. 22.00—6.00 inkopplas däremot inte tyfonerna, såvida det inte gäller katastrofbrand. Under denna tid nås därför som regel endast stadens brandkår av brandlarmet.

Vid larm på dagen genom brandskåpen inom fabriksområdet ljuder således tyfonen inte omedelbart. Signalen går som nämnts via vakten och polisen till Televerket. Jbk

Hört på fackföreningsexpeditionen

Det pågick uppbörd av avgiften, samtidigt som röstning för ombud till förbundskongressen skulle ske.

In stegade en yngling av den där lite överlägsna "hårdföra" typen och bad att få betala för fyra veckor.

Boken blev stämplad, men då ynglingen skulle betala, upptäckte han, att hans kapital räckte blott till likvid för tre veckor. Uppbördsmanen, tjänstvillig som alltid, erbjöd sig ögonblickligen att "lägga ut" det felande beloppet. Ynglingen var djupt tacksam.

Han övergick så till röstningen. Efter många djupa veck i pannan och stadiga märken i blyertsen efter hans otvivelaktigt friska tänder var han så klar.

Vid överlämnandet av röstsedeln sade han sig känna namnet på alla utom en: "Den där Gunnar Carlsson, vad är det för en?"

En välvillig själ upplyste honom då: "Det var han, som 'lade ut' pengar för dej!"

Då utbrast vår yngling: "Dra på trissor, och dej strök ja!" P. C-t

Med detta nummer följer en bilaga.

Höganäsprofiler

från seklets början (II)

INGENJÖR W ÖRTENHOLM BLÄDDRAR I SITT ALBUM

Andra avsnittet av artikeln "Höganäsprofiler från seklets början" inleder ingenjör W Örtenholm med överingenjören Emil Sieurin, som gjorde en banbrytande insats under sin 30-åriga anställning vid företaget. Vi får också läsa om mannen, som skapade de "Zetterströmska vårtorna", och vidare om Höganäs Bruksförsamlings kyrkoherde, som på den tiden tillsattes av Bolaget.

Emil Sieurin anställdes vid Höganäsbolaget 1899, samma år som jag själv började vid företaget. Hans första befattning var som kemist vid fabriksdriften. 1905 efterträdde han von Post som bruksingenjör och utnämndes ett par år senare till överingenjör för fabriksdriften.

Sieurin var en man med många intressen och full av idéer. Han nedlade ett fruktbringande arbete både inom det keramiska och på andra områden och verkade framgångsrikt för att höganäsprodukterna skulle bli i toppklass. Tillverkningen av silikategel kom med tiden tack vare hans energi och lyckosamma experiment att bli en inbringande fabrikation. Det var också Sieurin, som energiskt arbetade för att tillverkning av kolelektroder upptogs i Höganäs, ett lyckokast som, särskilt under första världskrigets år, gav Höganäsbolaget stora förtjänster. Tillverkningen av järnsvamp baserar sig också på av honom tagna patent, en fabrikation som fortfarande är av stor betydelse för företagets ekonomiska utbyte.

Hösten 1929 avgick Sieurin efter en 30-årig anställning ur Bolagets tjänst och flyttade till Stockholm med under en lång följd av år anställningar i andra företag. Sedan några år tillbaka har han slagit sig ner på Hallandsåsen, där han högt uppe i närheten av Förs-

lovsholms station skapat sig ett Tusculum av enastående trivsamt slag med en strålande utsikt över Skälderviken bort mot blåande Kullaberg. Där njuter han nu ett välförtjänt otium efter sitt arbetsamma, framgångsrika liv i industriens tjänst.

Farbror Zäta som skapade de Zetterströmska vårtorna

Bruksinspektör var Erik Zetterström eller farbror Zäta, som vi kallade honom. Hans arbetsallgången var av mångskiftande art, kanske i huvudsak bestående i omvårdnad av Bolagets stora bostadsbestånd. Han var en hedersman av gammalt gediget slag. Trots sin mångåriga skånevistelse hade han bevarat sin dalmålsdialekt obesmittad, och den förlänade något innerligt gott åt hans tal.

Zetterström har lämnat många spår efter sig i Höganäs bebyggelse och inte enbart där utan i hela Kullabygden, ty på sin lediga tid ritade han också bostäder åt utomstående. Många av Kullabygdens restauranger är skapelser av hans inte alltid så vällyckade fantasi. Han hade en säregen benägenhet för att ordna entréerna till bostadshusen via små särskilda tillbyggnader, som folk lustiggjorde

sig över. De döptes också till de "Zetterströmska vårtorna".

Inom kamratkretsen skämtades det åtskilligt, ofta kanske oberättigat, över hans nyskapelser. Så utlät sig en gång vid en kamratträff en talare sålunda: "Åter har arkitekt Zetterströms oberäkneliga fantasi skenat iväg med för en vanlig dödlig oförståeliga krumsprång". Detta var nästan mer än han med jämnmod kunde smälta. Han kvarstod i Bolagets tjänst till pensionsålderns inträde och flyttade sedan till Stockholm.

Vältalig kyrkoherde drömde om att bli riksdagsman

Kyrkoherde och läkare kan kanske inte direkt rubriceras som bolagstjänstemän, men Höganäs Bruksförsamling var på den tiden patronellt, och kyrkoherden tillsattes av Stenkolsbolaget. Detsamma gällde för läkaren. Därför anser jag det motiverat att ge även dessa personer ett omnämnande.

Under seklets första år innehades kyrkoherdebefattningen av *Gottolf Mauritzson*, som ägde ett skarpskuret prelatutseende och som var en natur med härskarläggning. Han var en man med framtidsvyer och rikt begåvad. Ett slag drömde Mauritzson nog om att bli riksdagsman, och, utmärkt talare som han var, skulle han säkert ha gjort sig bemärkt som sådan. Denna tanke lyckades han dock inte realisera. Han gav sig också tid att syssla med världsliga ting och var en tid både kommunalordförande och jourhavande i Skånska Bankens höganäsfilial. Mauritzson hade nog tänkt sig att nå högre än han gjorde på den prästerliga banan. Efter en del år utbytte han befattningen i Höganäs mot kyrkoherdetjänsten i Burslövs församling, vilken kom att bli slutpunkten i hans prästerliga gärning.

Forts. i nästa nr

En trevlig kaffestund har detta sällskap en sommar dag för 52 år sedan i inspektör Zetterströms trädgård (nuvarande Väsbygatan 1 i Höganäs); övre raden fr.v.: ingenjör E Sieurin, ingenjör K A Enbom, telegrafkommissarie Hilma Simonsson, inspektör E Zetterström och ingenjör W Örtenholm (artikelförfattaren); nedre raden: fröken Zetterström, en manlig släkting till Zetterströms samt fru Zetterström.

Åke Engmarker, Höganäs, suverän golfmästare i nybörjarklassen

I det bästa tänkbara väder med solskin och nästan vindstilla genomfördes en strålande oktoberlördag de traditionella golfmästerskapen vid Höganäsbolaget i Höganäs. Tävlingsarna, som spelades i två klasser, var förlagda till Helsingborgs Golfklubbs banor vid Viken. I nybörjarklassen stod Åke Engmarker i särklass, och överlägsen segrare bland de mera försikkomna spelarna blev Herman Brundin.

Klass I spelades som en poängbogey med handicap. I denna klass deltog spelare, som tidigare varit med i erkända tävlingar. Herman Brundin utgick som segrare med 41 poäng, följd av Eric Fridlund med 37 poäng. Striden mellan dessa stod länge mycket hård, och efter nio hål, som är halva banan i Viken, hade båda 21 poäng. På sista halvan visade Brundin, att han är en spelare som kommer, och med sina 20 poäng på denna tog han inteckning i ett av Ludvig Fredholm uppsatt vandringspris, ett silverarmband kallat "Golfänkans" vpr.

Resultat i klass I med handicap inom parrentes: 1. Herman Brundin (36) 41 p., 2. Eric Fridlund (4) 37 p., 3. Ernst Geijer (24) 31 p., 4. Ludvig Fredholm (18) 30 p., 5. Stig Jonés (28) 30 p.

I klass II deltog några av de mest intresserade nybörjarna i sommarens golfinstruktion. De flesta av dessa hade aldrig tidigare spelat på en golfbana men visade detta till trots goda takter. Även denna klass spelades som poängbogey, där varje deltagare fick tillgodoräkna sig 72 slag i handicap. Åke Engmarker stod som nämnts i särklass bland nybörjarna, och han vann mycket överlägset med 48 poäng. Efter nio hål ledde visserligen Erik Persson med 18 poäng före Engmarker, som hade 14 poäng. På sista halvan visade emellertid den senare ett spel, som med högst tillåtna handicap, 36 slag, skulle ha bjudit vilken golfspelare som helst mycket hårt motstånd. Genom sin seger tog Engmarker

Detta glada segerleende hade Åke Engmarker, när Eric Fridlund gratulerade honom till segern i nybörjarklassen i höganästjänstemännens golfmästerskap.

Trean i nybörjarklassen, Lars Olof Johansson, gör sin avslutande put i höganäsmästerskapen på Helsingborgs golfklubbs bana i Viken. Golfmästaren i klass I, Herman Brundin, markerar hålet.

första inteckningen i Höganäsbolagets nyuppsatta vandringspris.

Resultat i klass II: 1. Åke Engmarker 48 p., 2. Erik Persson 33 p., 3. L O Johansson 30 p., 4. Rolf Kittel 16 p.

E. F.

Tre Torn segrade klart i bridge över Höganäs

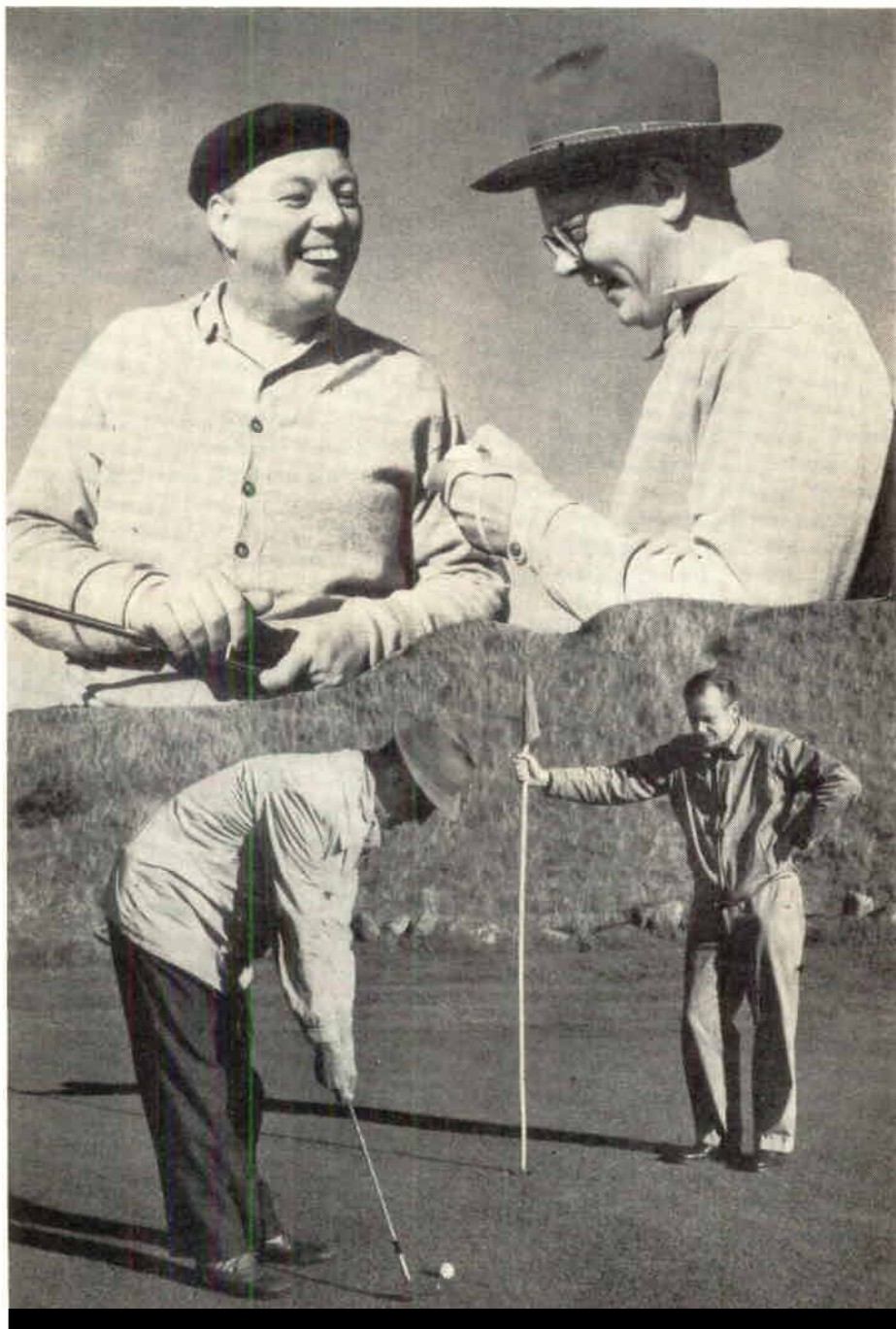
Tjänstemännen vid Helsingborgs Gummi-fabrik, Tre Torn, och Höganäsbolaget har årligen återkommande tävlingsutbyte i bridge, och i oktober var det höganäsarnas tur att stå för värdskapet. Tävlingen, som gick av stapeln på Hotell Strandbaden, blev en klar seger för gästerna både individuellt och i lagtävlan. Sammanlagt fick halsingborgarna 1 274 mot 1 078 poäng.

14 par deltog med följande resultat för de bästa: 1. Persson-Persson 214 p., 2. Eriksson-Svanstein 201 p., 3. Boström-Winroth 191 p., samtliga Tre Torn, 4. Jonés-Turesson, Höganäs, 184 p., 5. Bengtsson-Bohlin, Tre Torn, 176 p., 6. Jarnhäll-Thageson, Tre Torn, 173 p., 7. Hansson-Bogren, Höganäs, 171 p., 8. Lundgren-Fridlund, Höganäs, 162 p.

Sven

Höganäsrekryten Stig Jönsson tog inteckning i "Träsleven"

Vid den tävling, som Höganäsbolagets skyttesektion anordnade på höstkanten, tävlades bl.a. om det unika vandringspriset "Träsleven". Med det förnämliga resultatet 154 av 160 möjliga poäng tog höganäsrekryten Stig Jönsson årets inteckning.

På cykelsemester i småländska höglandet

Man kan semestra på många sätt. Somliga tillbringar sina tre veckor vid hemmets hård. Andra reser till någon bekant som mer eller mindre väl emottagen gäst eller beger sig till något badställe eller slår sig ihop med någon bilägare för att kusa land och rike omkring.

Själv kom jag och min familj ut på en hastigt och lustigt bestämd semesteretur. Det var som ni kanske minns vackert väder en dag under den gångna sommaren. Och den dagen råkade infalla under första semesterveckan. En släkting till mig, som trodde, att sommaren var kommen på allvar, ringde upp och undrade, om min fru och jag var pigga på en småländsk cykeltripp. Vi var inte snarbedda utan bestämde oss bums att följa med honom och hans fru. Om vi hade anat, vad som förestod, hade vi nog inte varit fullt så snabba av oss. Sommaren 1954 hade ju sina sidor.

Medförande fyra cyklar, två tält, fyra sovsäckar, lika många filter samt köksutrustning och väskor i hart när oöverskådlig mängd tog vi tåget till Jönköping, som vi skulle ha till utgångspunkt för strövtåg i omgivningarna och som startplats för cykelfärden söderut.

Regnet strilade sakta ner, när vi hoppade av tåget i Jönköping. Större delen av utrust-

ningen hade vi polletterat. Långa i ansiktet blev vi, då vi fick reda på, att polletteringsgodset inte kunde väntas förrän nästa dag. En tur i oturen var, att vi som handgepäck medförde tält, sovsäckar och en del campingutrustning, annars hade vi stått oss slätt.

Vår cykeltur började med att vi tog taxi till campingplatsen, som låg halvvägs till Huskvarna. Där fann vi en relativt bra tältplats. Men något "kockande" blev det inte i det envist strilande regnet, utan en liten restaurang i Jönköping fick äran att mätta hungriga skåningar.

Så gjorde vi utflykter till närbelägna städer, åt polkagrisar i Gränna, och gjorde strandhugg på Visingsö. Den tredje dagen startade vi cykelfärden söderut. Nu skulle cyklarna, som anlänt dagen innan, lastas. Nederst på pakethållaren placerades en reserväska, rymmande sådär en halv kubikmeter, därefter ett stort tält, två sovsäckar med filter samt en större ryggsäck. Ja, det var den last som sign. fick sig anförtrödd för färden ner genom Småland.

Backe upp och backe ner

Första dagen körde vi nio mil, förbi Norra-

hammar över Smålands Taberg till en by i närheten av Gislaved. De besvärligheter, som var förknippade med första dagens cykeltur, skall jag dra en tystnadens slöja över. Motvinden var hård, och nivåskillnaden i dessa trakter är onekligen respektingivande.

Vi kände oss rätt nöjda, när vi framemot niotiden på kvällen kom till en idyllisk by, bestående av två hus och en lantgård. Här kom tälten upp med imponerande fart, påskyndade som vi var av miljoner knott och minst dubbelt så många mygg. Efter en snabbt och glupskt aväten måltid kojade vi direkt. Hela nästa dag härdade vi ut i detta myggens och knottens paradys, innan vi begav oss av.

Följande dag hade vi Värnamo som mål. Det blev en lätt match. Med vinden som villig pådrivare tog det oss bara tre timmar att nå Per och Kerstins stad. Vid en liten sjö i närheten slog vi upp våra tältpålar och hade här två härliga och vackra dagar. Ljungby skulle nu bli nästa uppehållsplats. Men vid framkomsten dit var klockan bara barnet, och vi beslöt att fortsätta till Markaryd. Efter en stadigare frukost antrades cyklarna på nytt, och burna av en härlig medvind pinnade vi på söderöver. De första åtta milen gick fint, men sedan slog vinden om, och tröttheten gjorde sig gällande. Som påbröd steg hotande regnmoln upp runtom oss.

Vår slutspurt till etappmålet i Markaryd

Forts. fr. föreg. sida

"Träsleven" har flera gånger tidigare omnämnts i "Brännpunktens" sportpalter. För den oinitierade kan det kanske vara av intresse att veta vandringsprisets korta men intensiva historia.

Då ett antal idrottsintresserade höganäsare 1948 gästade Västervik för att försöka ta revansch för nederlaget i föregående års trekampstävling i Höganäs, vilket inom parentes också lyckades, fick de med sig hem en träslöv, på vilken fästs en silverplåt med inskriptionen "Minne från Västerviksträffen 1948".

Bakom denna minnesgåva låg väl en aning skämt. Redan året efter figurerade emellertid slöven i ett allvarigare sammanhang — nämligen som vandringspris inom Höganäs-bolagets skyttesektion. Fyra silverplåtar är fastsatta på slövens handtag med namnen Arne Berg, Bertil Johansson, Werner Gustavsson och Johnny Nilsson, segrare i tidigare tävlingar. På den femte plåten kommer således att stå namnet Stig Jönsson, och hur många det skall bli ytterligare, innan någon tar de tre inteckningar, som fordras för att bli ägare av "Träsleven", återstår att se.

Ege

Klass II: 1. Allan Holst, Höganäs, 133 p., 2. Gustaf Jönsson, Höganäs, 117 p., 3. Ture Askman, Billesholm, 113 p.

Klass III: 1. Stig Beijer, Höganäs, 130 p., 2. Alvar Karlsson, Höganäs, 127 p., 3. Knut Larsson, Höganäs, 105 p.

Klass IV: 1. Kurt Edforss, Höganäs, 136 p., 2. Hans Högestam, Höganäs, 122 p.

Damer: 1. Gunvor Bengtsson, Höganäs, 133 p., 2. Mona Janneson, Höganäs, 124 p.

Ege

Förman Tage Linde, Höganäs, hos Gunnar Nordahl i Milano

En av svensk fotbolls bästa ambassadörer, Gunnar Nordahl, ligger fortfarande i toppen som italiensk proffsspelare, och hans popularitet visar inga tecken att avtaga. Då förman Tage Linde på Verkstadsskolan i Höganäs under sin studieresa i Italien besökte Milano, hade han nöjet sammanträffa med Nordahl.

— Det var en alla tiders grabb, sa Linde. Hans glädje över att träffa en landsman syntes mig vara oförfalskad. Jag fick åka runt med honom i hans lyxåk, och jag såg många bevis på att han är en av italienarnas stora fotbollsidoler. Till sist bjöd han på en 24-kronors biljett till ligamatchen Milano—Triestina, som milanlaget vann med 4—0. Det hela var för mig ett uppskattat inslag i mitt italienbesök.

Höganäs slog Billesholm i tävlan om skyttepris

Årets tävlan om det mellan verken i nordv. Skåne uppsatta vandringspriset i skytte arrangerades sent på säsongen, varför fältskjutningar på andra platser konkurrerade om deltagarna. Det blev också endast skyttar från Höganäs och Billesholm som deltog i tävlingen på Kullens Skyttesälls banna. Som segrare utgick höganäsarna med 546 poäng mot 481 för billesholmarna.

Bästa individuella resultat noterade höganäsrekryten Stig Jönsson med 154 poäng, och prislistan fick för övrigt följande utseende:

Klass I: 1. Johnny Nilsson, Höganäs, 147 p., 2. Yngve Lundgren, Billesholm, 129 p., 3. Lennart Holmgren, Billesholm, 126 p.

"BRÄNNPUNKTEN"

Höganäskoncernens
personaltidning

Ansvarig utgivare: P Eg. Gummeson
Huvudredaktör: B Wallgren
Andre redaktörer: R Kittel, R Engberg

Bidrag till nästa nummer av "Brännpunkten" måste vara Red. tillhanda senast den 10 januari 1955

Copyright:

Höganäs-Billesholms AB, Höganäs

skulle ha gjort sexdagars-cyklisterna gröna av avund. Just som regnet började strömma ner, var våra tält resta. Då kände vi oss nöjda.

Fiskelycka i Markaryd

Här vilade vi ut ordentligt. Enligt planerna skulle vi alla ha fortsatt cykelledes till Skromberga. Men Fader Pluvius satte nu i med att spola ner vatten över oss stackars jordemänniskor i sådan mängd, att möjligheten att ånyo grensla cyklarna var utesluten. Och tur var det. Ty anblicken av en cykel försatte mig nu längre knappast i någon mera entusiastisk sinnesstämning. Men vad göra? Efter en konferens blev beslutat att köpa tåg-

biljetter till Hälsingborg. Själv ivrade jag för ett omedelbart verkställande av beslutet, ty jag tyckte mig skönja en ljusning vid horisonten och vågade inte förhålla biljettköpet med risk att vackert väder skulle möjliggöra fortsatt cykeltur. Och om Ni tror mig eller ej, så klarnade det upp strax efter besöket på stationen, men då hade vi lyckligt och väl köpt biljetter och polletterat cyklarna.

Någon undrar kanske, vad vi hittade på, när vi inte cyklade eller såg oss omkring. Jo, vi manfolk skulle bl.a. klara av en del av matfrågan genom fiske. Min kompis, som anser sig vara en styv spinnsjöfiskare, tog med sitt fina spö av glasfiber samt ett 30-tal drag. På detta spö fick han många jättenapp, men

samtliga utom två var bottenapp. Minst hälften av dragen förankrade han för övrigt i Lagan eller småländska småsjöar. Bara två riktiga gäddnapp noterades, men båda släppte, innan de nått land. Den ende, som kunde skryta med att ha fått upp en fisk på land, var jag själv. Och vilken baddare sedan! Ja, oss emellan sagt, var den inemot tio cm lång. Med tiden växer väl min fisk liksom andra fångade fiskar, så fram på vårkanten är den väl sådär en två tre kg.

Ja, det var en liten rapsodi från sommaren 1954. Den var för min del mycket lärorik. Jag vet numera precis, hur det ser ut med regn i Småland.

E. O.

Ett Julkorsord

VÄGRÄTT

1. Lämplig för julbrasan (4)
4. Där har Höganäs-koncernen en järnsvampfabrik (8)
8. I augusti (4)
9. Sjunges mången i juletid (4)
10. Manliga avkomlingar (5)
11. Håller tåget (4)
13. Är grishuvudet på julbordet stundom (6)
15. Ny billesholmsprodukt (6)
17. Väderstreck (3)
18. Har för vana (4)
19. Urdel (3)
20. Inte kött (4)
21. Känd segelbåt (3)
23. Fransk rättslärd (6)
25. Består vargpälsen av (6)
28. Haft på känn (4)
29. T.ex. oval (5)
30. I julbaket (4)
31. Julgrisens pappa (4)
32. Hade premiär i slutet av maj i år (8)
33. Livsvillkor (4)

LODRÄTT

1. Där finns marknad (5)
2. Har Handöl fått en ny (5)
3. Glädjande anmärkning på skoluppsatsen (3)
4. Kommer efter retningen (10)
5. Gjorde FERA reklam för (6)
6. Kunde Carmencita dansa (5)
7. Förda bakom ljuset (7)
12. Förlåtelse (10)
14. Sjudande av livslust (5)
16. Bl.a. på mek. verkstaden i Höganäs och Västervik (5)
18. Går fram och tillbaka (7)
22. Julgott (6)
24. Ånskönt (5)
26. Del av telefonistsvar (5)
27. Gjorde man julgranen på torget (5)
30. Vård (3)

Lösningar märkta "Julkorsord" skall vara Red. för "Brännpunkten", Höganäs, tillhandat senast den 15 jan. 1955. Fem priser på 25, 20, 15, 10 och 5 kr utdelas, och resultatet står att läsa i nästa nummer.

